

16 Assartuussinermut politikikkut isummerfigisassat pingaarnerit allat

16.1 Aallaqqaasiut

Kapitalimi matumani angallannermut attaveqaatinut atatillugu suliaasaqarfiit akimorlugit isummerfigisassat arlallit nassuiaatigineqarput.

Mittarfeqarfiit

Immikkoortoq 16.2-mi takuneqarsinnaasutut nunatsinni mittarfiit ingerlannissaannut aningaasartuutissat, Mittarfeqarfinnit isumagineqartut, sullissisut ilaasunik, nassiussanik allakkanillu isertitaannut naleqqiullutik amerlasooruupput. Tamatumani aningaasartuutit amerlangaatsiartut mikisunik ingerlataqarnermi akornutissanut, ilaatigut innuttaasunut tunngaviusut ikinnerinut siammasissorujussuunerinullu, ilaatigullu ingerlatsineri suliaassat aqqissuussaaneriniq peqquteqartunut attuumassuteqartutut isigineqassapput. Taamaattumik immikkoortoq 16.2-mi aningaasartuutit taakku ikilisinneqarsinnaanerinit periarfissat aallunneqarput. Tamatuma saniatigut Assartuussineq pillugu isumalioqatigiissitap Mittarfeqarfinni 2010-mi agguaqatigiissillugit 11%-inik qaffanneqarnerisa pingaartumik takornariaqarnermut sunniutaat misissuiffigai. Akinik qaffaanissamut isumaliutersuuteqarnermut atatillugu Aningaasaqarnermut Ataatsimiititaliaq akitsuinerup ilaatigut takornariaqarnermut sunniuteqarnissaanik eqqarsarnartoqartitsilluni oqaaseqarpoq. Tamatumunnga atatillugu Naalakkersuisut qinnuigineqarput, Assartuussineq pillugu Isumalioqatigiissitap akinik qaffaanerup kingunerisinnaasaannik misissuinissaa akuereqqullugu. Allakkat 28. maj 2010-meersut aqqutigalugit Naalakkersuisup Jens B. Frederiksen Assartuussineq pillugu Isumalioqatigiissitaq qinnuigaa, Aningaasaqarnermut Ataatsimiititaliamit oqaatigineqartut ilannguteqqullugit.

Aaqqissuussaaneq suliaasanillu agguaneq

Aaqqissuusseqqinnermi pissutsit nutaat atuutilerput. Assartuussineq pillugu Isumalioqatigiissitap tamanna aallaavigalugu umiarsualivinnut, mittarfinnut aamma kiffartuunneqarnissamik isumaqatigiissutinut tunngatillugu ilusilersuisinnaanerimi suliaassat qanoq iliorlugit Namminersorlutik Oqartussat kommunillu akornanni agguarneqarsinnaanersut immikkoortoq 16.3-mi isumaliutersuutigaa.

Unammilleqatigiinneq/kisermaassineq

Nunami isorartuumi Kalaallit Nunaattut ittumi, 56.000-erpiaannaarnik inoqartumi aammalu siammasissorujussuarmik nunassiffiusimasumi Assartuussinermut suliaasaqarfimmi pissusissamisuunnartumik kisermaassilluni ingerlatsinerit arlaqartarput.

Unammilleqatigiinneq/kisermaassineq pillugu isummerfissaq immikkoortoq 16.4-mi naatsumik sammeneqarpoq, tassanilu ilaatigut Royal Arctic Line-p Imarpik ikaarlugu illoqarfinnullu nassiussanik angallassinermi kisermaassilluni ingerlatsinissamut akuersissut pigisaa misissuiffigineqarpoq.

Aningaasalersuineq

Aningaasalersuisarneq pillugu apeqqut immikkoortoq 16.5-imi sammeneqarpoq, tassanilu angallannermut attaveqaatinut suliaasanut taarsigassarsineri aningaasartuutit aammalu namminersortut pisortallu aningaasaliineranni annaasaqaataasinnaasut tunngavigalugit misissuisoqarpoq. Tassunga nangissutigalugu akileraarutitiguut aningaasalersuineri atuisullu akiliuteqartinneqartarneranni iluaqutissat/akornutissat misissuiffigineqarput.

16.2 Mittarfeqarfiit

16.2.1 Inissiiffissat suliassallu

Mittarfeqarfiit Niuernermut Angallannernullu Pisortaqaqfimmi mittarfinnut allaffimmik immikkoortumik, 1. januar 1988 aallarnerfigalugu atuutilersussamik pilersitsinissaq pillugu Kalaallit Nunaanni Inatsisartuni aalajangiineq tunngavigalugu pilersinneqarpoq. Kalaallit Nunaanni Naalakkersuisut 1. juli 1990-imi aalajangerput, 1. januar 1991 aallarnerfigalugu Mittarfeqarfiit suliffeqarfittut imminut ingerlattutut immikkoortinneqassasoq.

Angallannermut Aqutsisoqarfiup (Trafikstyrelsen) oqartussaaffiisa ataanni

Aalajangiinerit taakku Angallannermut Aqutsisoqarfimmit (siusinnerusukkut Statens Luftfartsvæsen) ingerlatsinissamut akuersissutit peqatigalugit Mittarfeqarfiit ingerlanneqarnerinut inatsisitigut²³⁵ niuernikkullu tunngaviliipput. Mittarfeqarfiit silaannakkut angallannermut oqartussaaffeqanngilaq, Mittarfeqarfiit tamakkiisumik Angallannermut Aqutsisoqarfiup maleruagassaanik aalajangiinerinillu malinnittussaatitaammat. Taamaattumik danskisut taaguut Grønlands Lufthavne kalaallisut taaguutaanut Mittarfeqarfiit eqqornerussavaoq.

Suliakkiissutaasut

Mittarfeqarfiilli timmisartuni isumannaallisaaneq, amerlanertigut mittarfinni akuersissuteqarfiusut iluaniittuni ingerlatsinermik nalinginnaasumik ilaqartinneqartartoq kisiat akisussaaffiginngilaat, aammali tamatumunnga atatillugu suliassat allat arlallit isumagineqartarput. Suliassat taakkua niuernermik tunngaveqarluni ingerlatsinermut aammalu inuiaqatigiinnit pisussaaffiliussanut agguarneqarsinnaapput. Niuernermik tunngaveqarluni ingerlatsinermi mittarfiit akunnittarfiinik, pisiniarfinnik Imapik qulaallugu timmisartunut mittarfinni marluusuni, tassalu Kangerlussuarmi Narsarsuarmilu quersuit pineqarput.²³⁶ Suliassat inuiaqatigiinnit pisussaaffiliunneqartut ilaat tassaapput Kangerlussuarmi, Narsarsuarmi, Kulusummi, Qaarsuni aamma Nerlerit Inaanni pilersuinerimik ingerlatsinerit (innaallagialaq, imeq kiassarnerlu). Tamatuma saniatigut Mittarfeqarfiit akiliuteqartitsillutik inuiaqatigiinni suliassanik allanik suliqartarpoq, ilaatigut nunaqarfinni qatserisartoqarneq, aputaajaaneq, iluarsaassineq, umiarsualivinnik ingerlatsineq il.il. tassani pineqarlutik.

Timmisartuni isumannaallisaanermut akisussaaffik suliariumannittussarsiuunneqarsinnaanngitsoq, heliportini pingasuni aammalu helistoppini tamani, Uummannami Tasiilamilu helistoppit marluusut kisiisa pinnagit, ingerlatsineq nalinginnaasoq suliariumannittussarsiuunneqartarpoq. Heliportini pingasuusuni ingerlatsineq nalinginnaasoq suliariumannittussarsiuunneqarsimasoq Air Greenlandimit isumagineqarpoq, helistoppinili ingerlatsineq nalinginnaasoq pingaartumik KNI Pilersuisoq-mit isumagineqarluni. Mittarfiit Mittarfeqarfiit ingerlatsinermik nalinginnaasumik isumaginnittuuffigisai suunersut takussutissiaq 16.2-mi takuneqarsinnaapput.

Kalaallit Nunaanni mittarfiit Mittarfeqarfiit akisussaaffeqarfigisaasa avataaniittut sisamaapput. Mittarfiit sisamat taakkua tassaapput: Pituffimmi sakkutooqarfiup mittarfia, Kangilinnuani (Grønødal) heliporti, Station Nord-imi sakkutooqarfiup mittarfia aamma kuultisiorfimmi Nalunaq-mi helistoppi.

²³⁵ Silaannakkut angallassineq pillugu inatsit, kapitali 6.

²³⁶ Tassani sinneqartoorutaasinnaasut suliassanut akuersissuteqarfiusunut nuunneqassapput.

2008-p naanerani angusassanut isumaqatigiissut 2009-miit 2012-imut atuuttussaq Mittarfeqarfinnut isumaqatigiissutigineqarpoq, tassanilu anguniagassat aalajangersimasut 19-it allattorneqarput.

16.2.2 Mittarfiit ilaasullu amerlassusaat

Nunami mittarfiit 13-iupput, heliportit tallimaallutik aammalu helistoppit 40-uullutik. Takussutissiaq 16.2.1-im iukiuni 2006-im iit 2009-mut mittarfinni assigiinngitsuni pingasuusuni taakkunani aallartartut amerlassusaasigut taamatullu aallarnermi ilaasut amerlassusaasigut ineriartorneq qanoq ingerlasimanersoq takutinneqarpoq.

Takussutissiaq 16.2.1 2006-im iit 2009-mut mittarfinnit, heliportinit aamma helistoppinit aallartarnerit aamma ilaasut aallartartut amerlassutsimikkut ineriartornerat

	2006	2007	2008	2009
Aallartartut katillugit:				
Mittarfiit	20.783	21.501	23.023	21.135
Heliportit	5.750	4.149	4.239	4.079
Helistoppit	6.300	6.107	5.934	6.283
Katillugit	32.833	31.757	33.196	31.497
Aallarnermi ilaasut katillugit:				
Mittarfiit	335.031	357.957	377.941	363.877
Heliportit	36.562	33.155	30.546	29.014
Helistoppit	20.643	21.000	23.580	24.505
Katillugit	392.226	412.112	432.067	417.396

Nassuiaat: Aallartartut amerlassusaannut aamma akitsuuteqanngitsumik aallartarnerit ilaatinneqarput, taamatullu ilaasut amerlassusaannut ilaasut, ilaasunut akitsuummik akiliisussaannigut ilaatinneqarlutik.

Najoqqutarisaaq: Paasissutissat Mittarfeqarfinnit pissarsiarineqartut.

2009 eqqaassanngikkaanni mittarfinni aallartarnerit amerlassusaat taamatullu ilaasut amerlassusaat siuariarsimapput, paarlattuanik heliportini aallartarnerit amerlassutsimikkut taamatullu ilaasut amerlassutsimikkut ikiliartuinnarsimallutik. Tamanna aamma Paamiuni mittarfiup 2007-im ammarneqarneranut atasutut isigineqassaaq. Helistoppit aqutugalugit ilaasut amerlassutsimikkut ukiuni misissuiffigineqartuni sulii amerliartoraluartut, helistoppini aallartarnerit amerlassutsimikkut ersarissumik nikissimanngillat.

16.2.3 Aningaasaqarneq tunisassiorsinnaassuserlu

Mittarfeqarfiit tunngaviumik akuersissuteqarfusut iluanni Akinut Akiliisarnermullu maleruagassat Namminersorlutik Oqartussanit akuerineqarsimasut naapertorlugit ilaasunut, aallartarnerut ammatitsisarnernullu akit, kiisalu sullissinnermit isertitanik il.il. taaneqartartut atuisut akiliutaat aqutugalugit aningaasalersortarpaat. Taakku kisitsisitaat pingaarnerit skema 16.2.1-im iit aamma skema 16.2.2-mi takutinneqarput, taakkunani aallartarnerut ilaasunullu akit skema 16.2.1-im allassimallutik, kiisalu akit allat skema 16.2.2-mi allassimallutik.

Ilaasunut akigitaasut

2001 tikillugu inummik ataatsimut ilaanermut akiusoq 55 koruuniusimavoq, kisiannili 2001-im inummik ataatsimut 225 koruuninut akitsorneqarluni. Taamatut annertuumik akitsuineq Mittarfeqarfiit siunissami atuisunut akiliutit, siusinnerusukkut Nunap Karsianit ingerlatsinermut tapiissutitut tunniunneqartarsimagaluartut kisimiillutik akilertalernissaannik aalajangiinermik tunngaveqarpoq. Taamaattumik nunani allani arlalinni akinut sanilliussinnermi ilaasunut akit qaffasingaatsiarput, aamma aallartarnerut akinut naleqqiullugu. Ilaasutigit tunngaviumut ikimmata, aallartarnermut akit

qaffasingaatsiarnerisa kingunerisaanik timmisartut aallarnissaat arlallit taamaatinneqarput, taamaattumillu pingaartumik ilaasunut akit, 2001-imi aningaassalersuisarnerup allanngortinneqarnerani qaffanneqarput.

Ammatitsinermut akit

Nunani allani arlalinni pissutsinut sanilliullugu ammatitsisarnermut akit aamma mittarfinnut helistoppinullu qaffasingaatsiarput.

Akinik iluarsisarneq assigiinngiiaartitsisarnerlu

Aningaasakilliornerup kingunerisaanik nunap iluani mittarfinni suliat, ilaatigut tak. takussutissiaq 16.2.1, annikilliarforsimaput. Tamatuma kingunerisaanik Mittarfeqarfiit aningaasaqarnikkut ajornartorsiorput, ilaatigullu tamatuma kingunerisaanik aallartarnermut ilaasunullu akit, 2003-mi allannguuteqartinneqarsimanngitsut 1. maj 2010 aallarnerfigalugu agguaqatigiissillugit 11%-inik qaffanneqarput. Akit taakku skema 16.2.1-imi aamma 16.2.2-mi takutinneqarput. Taamaalilluni ilaasunut akit maannakkut piffissami angallaviunerpaasumi piffissamut angallaviunnginnerusumut naleqqiullugu 50%-inik qaffasinnerupput, tak. skema 16.2.1, kiisalu ammatitsisarnermut nalunaaquttap akunneranut akit piffissami angallaviunerpaasumi piffissamut angallaviunnginnerusumut naleqqiullugu 60%-inik qaffasinnerusinnaallutik, takuuk skema 16.2.2.

Tamatumani soorunami ilaasunut akit angallavinni angalanernut nalinginnaasunut atatillugu soqutiginaateqarput. Piffissami angallaviunerpaasumi akit qaffasinnerunerat, ilaatigut piffissami angallaviunerpaaffiusumit angallaviunnginnerpaaffiusumut taperseeqatigiissitsisarnerup annikillinissaanut sakkutut isigineqarsinnaavoq, tamanna pillugu immikkoortoq 2.5-imi allaaserisaq takuuk, ilaatigullu silaannakkut angallassisartut piffissamik angallaviunerpaasumiinnaq aallussinissaasa pinngitsoortinneqarnissaanut sakkutut isigineqarsinnaalluni. Apeqquut taanna immikkoortoq 16.5.2-mi annertunerusumik sammineqarpoq. Ammatitsisarnermut akit piffissami angallaviunnginnerpaasumi piffissamut angallaviunerpaaffiusumut naleqqiullugu qaffasinnerunerannut pissutaavoq, mittarfinni ingerlatsinermut aningaasartuutit ukiuunerani amerlanerusarmata, ilaatigut aputaajaasarneq pissutaalluni.

Skema 16.2.1 Mittarfeqarfinni akinut akiliisarnermullu maleruagassani aallartarnermut ilaasunullu akit.

	Mittarfiit		Heliportit:5	Helistoppit	
	Imarpik qulaallugu: 2	Nunap immikkoortuini: 11		Peqarput ^a : 2	Peqanngillat ^a : 38
Aallarnermut akit: Timmisartut suluusallit					
Kalaallit Nunaanni minnermi siullermi	146 kr. + 38 kr. * Vfaktor		Attuumassuteqanngilaq		
Kalaallit Nunaata avataani minnermi siullermi	146 kr. + 96 kr. * Vfaktor	146 kr. + 38 kr. * Vfaktor			
Aallarnermut akit: Qulimiguullit					
Kalaallit Nunaanni minnermi siullermi	50 kr. + 25 kr. * Vfaktor		Aallarnermut akililutininik atuutsitsisoqanngilaq		
Kalaallit Nunaata avataanit minnermi siullermi	50 kr. + 62,4 kr. * Vfaktor	50 kr. + 25 kr. * Vfaktor			
Ilaasunut akit					
Kalaallit Nunaanni minnermi siullermi ^b	Ilaasumut ataatsimut 1.5 – 30.9: 300 kr. Ilaasumut ataatsimut 1.10 – 30.4: 200 kr.		Ilaasumut ataatsimut 135 kr.		Ilaasunut akiliutininik atuutsitsisoq anngilaq
Kalaallit Nunaata avataani minnermi siullermi	Ilaasumut ataatsimut 1.5 – 30.9: 399 kr. Ilaasumut ataatsimut 1.10 – 30.4: 275 kr.		Ilaasumut ataatsimut 185 kr. ^b	Ilaasumut ataatsimut 135 kr.	Ilaasunut akiliutininik atuutsitsisoq anngilaq

Nassuiaat: Vfaktor: tassaavoq timmisartup oqimaassusiata 3 tonsimik killilerneqarnerani 1 tonsimik qaangiinerit amerlassusaat. Tassani aamma oqimaassutisimik sinniinerit 1 tonsimit annikinnerusut ilaatinneqartarmata, timmisartup Vfaktoriaat 6,3 toniusoq assersuutigalugu 4-iusarpoq. Timmisartup oqimaassusia aallarnermut akit naatsorsorneqarnerini MTOW-tut (Maximum Take Off Weight) naatsorsorneqartarpoq.

- a. Peqarput: helistoppit taakku (Ammassalimmi aamma Uummannami) nassatanut oqimaalutaavinnik/ilaasunut atortunik peqarput. Peqanngillat: helistoppit taakku nassatanut oqimaalutaavinnik/ilaasunut atortunik peqanngillat.
- b. Qulimiguulik mittarfimmiit aallarsimappat, tassani aamma ilaasunut akit allassimasut atorineqassapput.

Najoqqutarisag: Mittarfeqarfinni akinut akiliisarnermullu malittarisassat.

Skema 16.2.2 Mittarfeqarfinni akinut akiliisarnermullu malittarisassani akit allat

Mittarfiit		Heliportit: 5	Helistoppit	
Imarpik qulaallugu: 2	Nunap immikkoortuini: 11		Peqarput ^a : 2	Peqanngillat ^a : 38
Akunninnermut akiliutit				
Ilaasumut ataatsimut 42 kr.	Akunninnermut akiliutininik atuutsitsisoqanngilaq			
Uninnganermut akit ^b				
105 kr. * ullut unnuallu aallartittut + 6 kr. * ullut unnuallu aallartittut * Vfaktor				
Orsersornermut akiliutit				
1.5 – 30.9: 525 kr. ^c		Orsersornermut akiliutininik atuutsitsisoqanngilaq		
Timmisartut sullinneqarnerinut akiliutit				
MTOW≤7 ton: 600 kr.; 7 ton<MTOW≤10 ton: 1200 kr. 10 ton<MTOW≤18 ton: 2000 kr. 18 ton<MTOW≤20 ton: 2510 kr. MTOW>20 ton: 2560 kr. + 53 kr. * MTOWfaktor			MTOW≤ 7 ton: 600 kr. MTOW>7 ton: 735 kr.	
Ilaasut sullinneqarnerinut akiliutit				
MTOW≤7 ton: 105 kr.; 7 ton<MTOW≤20 ton: 525 kr.; MTOW>20 ton: Isumaqaatigiissuteqarneq malillugu				
Ikuallattoornissamut upalungaarsimanissamut piumasaqaatitaqanngitsumik ammatitsinerit ^d				
1.5 – 30.9: 1310 kr. pr. t, taamaattorli minnerpaamik 3930 kr. 1.10-30.4: 2100 kr. pr. t, taamaattorli minnerpaamik 6300 kr.		1050 kr. pr. ton, taamaattorli minnerpaamik 3150 kr. ^e		500 kr. pr. t
Ikuallattoornissamut upalungaarsimanissamut piumasaqaateqarfiusumik ammatitsinerit (CAT 5) ^d				
2100 kr. pr. t, taamaattorli minnerpaamik 6300 kr.		1050 kr. pr. ton, taamaattorli minnerpaamik 3150 kr. ^e		Attuumassuteqanngilaq
Ikuallattoornissamut annertuumik upalungaarsimanissamut piumasaqaateqarfiusumik (CAT 5-imit qaffasinnerusog) ammatitsinerit aamma ETOPS malillugu ammatitsinerit ^d				
1.5 – 30.9: 2615 kr. pr. t, taamaattorli minnerpaamik 7845 kr. 1.10 – 30.4: 3135 kr. pr. t, taamaattorli minnerpaamik 9405 kr.		Attuumassuteqanngilaq		

Nassuiaat: MTOW tassaavoq Maximum Take Off Weight. MTOWfaktor: tassaavoq timmisartup oqimaassusiata 20 tonsimik killilerneqarnerani 1 tonsimik qaangiinerit amerlassusaat. Tassani aamma oqimaassutisimik sinniinerit 1 tonsimit annikinnerusut ilaatinneqartarmata, timmisartut Vfaktoriat 28,2 tonsiusoq assersuutigalugu 9-usarpoq.

- Peqarput: helistoppit taakku (Ammassalimmi aamma Uummannami) nassatanut oqimaalutaavinnik/ilaasunut atortunik peqarput. Peqanngillat: helistoppit taakku nassatanut oqimaalutaavinnik/ilaasunut atortunik peqanngillat.
- Piginnittoq atuisorluunniit Kalaallit Nunaanni najugaqartutut nalunaarsorsimappat timmisartut uninnganermut akiliisinneqarneq ajorput.
- Aatsaat mittarfik immikkut ittumik ammatinneqarpat, aammalu ikuallattoornissamut upalungaarsimasooqanngippat.
- Matuma kinguliani t atorineqartoq nalunaaquttap akunnerisa aallartittut amerlassusaannut taaguutaavoq
- Qulimiguulik mittarfimmiit aallarsimappat, tassani aamma akit allassimasut atorineqassappat.

Najoqqutarisaq: Mittarfeqarfinni akinut akiliisarnermullu malittarisassat.

Mittarfeqarfiit isertitaat aningaasartuutaallu

Suliassat niuernerimik tunngaveqartut aamma inuiaqatigiinnit pisussaaffiliunneqartut ingerlatsinermut isertitat kiffartuunneqarnissamillu isumaqaatigiissutit aqqutigalugit aningaasalersorneqartarput.

Takussutissiaq 16.2.2-mi Mittarfeqarfiit isertitaat aningaasartuutaallu suliaasaqarfinnut taaneqartunut pingasunut agguarlugit immikkoortinneqarput.

Takussutissiaq 16.2.2 Mittarfeqarfiit 2009-mi isertitaat aningaasartuutaallu, ingerlatsinissamut akuersissuteqarfiusunut, niuernermik tunngaveqarluni ingerlatsiviusunut aamma inuiaqatigiinnit pisussaaffiliussanut agguarlugit

Ingerlatsinissamut akuersissuteqarfiusut:	
Isertitat	212.358
Aningaasartuutit:	
Akissarsianut aningaasartuutit	79.622
Aningaasartuutit allat	103.354
Aningaasalersuinermut aningaasartuutit	125
Nalikilliliinerit	47.812
Naatsorsuutit inerneri	-18.555
Niuernermik tunngaveqarluni ingerlatsiviusut:	
Isertitat	48.245
Aningaasartuutit:	
Akissarsianut aningaasartuutit	20.729
Aningaasartuutit allat	28.922
Aningaasalersuinermut aningaasartuutit	131
Nalikilliliinerit	6.508
Naatsorsuutit inerneri	-8.045
Inuiaqatigiinnit pisussaaffiliunneqartut:	
Isertitat	46.135
Aningaasartuutit:	
Akissarsianut aningaasartuutit	19.279
Aningaasartuutit allat	37.269
Aningaasalersuinermut aningaasartuutit	-56
Nalikilliliinerit	16.723
Naatsorsuutit inerneri	-27.080
Qullersaqarfik:	
Isertitat	6.540
Aningaasartuutit:	
Akissarsianut aningaasartuutit	19.643
Aningaasartuutit allat	27.025
Aningaasalersuinermut aningaasartuutit	3.218
Nalikilliliinerit	395
Naatsorsuutit inerneri	-43.741
2009-mi Mittarfeqarfinni naatsorsuutit inerneri tamarmiusut:	
Isertitat	313.278
Aningaasartuutit:	
Akissarsianut aningaasartuutit	139.273
Aningaasartuutit allat	196.570
Aningaasalersuinermut aningaasartuutit	3.418
Nalikilliliinerit	71.438
Naatsorsuutit inerneri	-97.421

Najoqqutarisag: Paasissutissat Mittarfeqarfinnit pissarsiarineqartut.

2009-mi sulisunut aningaasartuutit ukiumut sulisorisat amerlassusaat malillugit naatsorsorneqartut takussutissiaq 16.2.3-mi takuneqarsinnaasutut agguarneqarput.

Takussutissiaq 16.2.3 2009-mi Mittarfeqarfinni ukiumut sulisorisani sulisunik atuinerup agguataarneri

Atuuffik	Ukiumut sulisorisanik atuineq
Mittarfiit	219,89
Heliportit	4,01
Helistoppit	3,66
Akunnittarfik, Kangerlussuaq	44,55
Akunnittarfik, Narsarsuaq	34,19
Pisortatut atuuffiit	16,36
Allat ^a	71,02
Katillugit	393,68

Nassuiaat: Ukiumut sulisorisat Mittarfeqarfiit akissarsialerissutaa tunngavigalugu naatsorsorneqarput. Nalunaaquttap akunnermusialinnut tunngatillugu ukiumut sulisorisamat ataatsimut nalunaaquttap akunneri 2.080-it, tassalu ulluni 260-ini nalunaaquttap akunneri arfineq pingasukkaartut nalingat tunngavigineqarpoq. Qaammammusalinnut qaammammut nalunaaquttap akunneri 173½-t naatsorsuutigineqarput, tassalu ukiumut nalunaaquttap akunneri aamma 2.080-it nalingat.

- a. Ilaatigut qullersaqarfimmi, imermik, kiassarnermik innaallagissamillu pilersuineri aammalu Kangerlussuarmi Narsarsuarmilu teknikkimut immikkoortortani sulisut ilaatinneqarput.

Najoqqutarisaq: Paasissutissat Mittarfeqarfinnit pissarsiarineqartut.

Mittarfeqarfinni ingerlatsineri pissutsit immikkut ittut

Aningaasartuutit qaffasingaatsiartut Mittarfeqarfiit akilertagaat, ilaatigut innuttaasutigut tunngaviusut ikittuinnaanerisa malitsigisaannik ilaatigullu Mittarfeqarfinni ingerlatsinissamat akuersissuteqarfiusuni ingerlatsineri suliaassat aaqquissuusaanerisa malitsigisaanik, mikisunik ingerlataqarnermi pitsaanngequtaasunut atatillugu isigineqassaaq. Takuuk boks 16.2.1, mikisunik ingerlataqarnerup pitsaanngequteqartarnera Kalaallit Nunaanni mittarfinnut immikkooruteqanngilaq.

Boks 16.2.1 Mittarfinni mikisuni qulingiluani ingerlatsineri pissutsit, taakkununnga Nuup mittarfia ilaalluni

Najoqqutarisatut atorneqartumi mittarfinni mikisuni arlalinni ingerlatsinikkut atugassarititaasut imminnut assersuunneqarput. Misissuineri mittarfiit qulingiluut ilaatinneqarput: Norgemi sisamat, Sverigemi marluk, Finlandimi ataaseq, Islandimi ataaseq aamma Nuup mittarfia.

Ilaasut amerlassusaat uuttuutigalugu taamatullu aallartarnerit/mittarnerit uuttuutigalugit Nuup mittarfia mittarfinni qulingiluaasuni taakkunani qularutissaanngitsumik annerpaajuvoq. Norgemi Skomarknes kisimi Nuup mittarfianut pallimavoq.

Nunanut allanut sanilliussilluni misissueqqissaarnerup taassuma inernera pingaarneq tassaavoq, mittarfiit ingerlanneqarnerini mikisunik ingerlataqarneq pitsaanngequteqartoq, aammalu Nuup mittarfiani aningaasartuutit/sunniuteqarluartumik ingerlatsineq nunani avannarlarni mittarfinni ilaatinneqartuni pissutsinut sanilliullugit ajornerunngitsaq. Tamatumunnga minnerunngitsumik Mittarfeqarfiit sulisuisa suliaasaqarfiit arlallit iluanni suliaasanik assigiinngitsunik isumaginittarnerat pissutaavoq. Tamanna ilaatigut Mittarfeqarfiit sulisuminut ilinniartitsisarnerisa ilusiligaanerannit ajornarunnaarsinneqarpoq.

Nassuiaat: Erseqqissaatigineqassaaq, najoqqutarisaq atorneqartoq sulii naammassineqavinnngitsaq taamaalaat pigineqarallarmat.

Najoqqutarisaq: Avinor AS 2010. Project Benchmarking – Review benchmarking of small and remote regional airports. 25. June 2010.

Takussutissiaq 16.2.4-mi mikisunik ingerlataqarnermi pitsaanngequtit kisitsisit pingaannerit marluk atorlugit takutinneqarput: mittarfinni 13-ini, heliportini marlunni aamma helistoppini marlunni, Mittarfeqarfiit ingerlatsisuuffigisaanni ukiumut sulisorisamut ataatsimut aallarnerit amerlassusaat aammalu ukiumut sulisorisamut ataatsimut ilaasut amerlassusaat.

Takussutissiaq 16.2.4 2009-mi mittarfinni 13-ini, heliportini marlunni aamma helistoppini marlunni aallarnerit, ilaasut amerlassusaat aamma sulisunik toqqaannartumik atuineq

	Aallarnerit amerlassusaat	Ilaasut amerlassusaat	Ukiumut sulisorisat amerlassusaat	Ukiumut sulisorisamut ataatsimut aallarnerit amerlassusaat	Ukiumut sulisorisamut ataatsimut ilaasut amerlassusaat
Mittarfiit:					
Kangerlussuaq	4.043	126.270	52,54	77,0	2.403
Narsarsuaq	2.848	29.245	27,21	103,9	1.075
Ilulissat	2.290	34.365	20,46	111,9	1.679
Nuuk	3.580	63.043	20,06	178,5	3.143
Paamiut	367	7.078	8,07	45,5	877
Maniitsoq	821	17.400	10,24	80,2	1.699
Sisimiut	1.373	29.130	9,31	147,5	3.129
Aasiaat	1.152	21.311	10,57	109,0	2.016
Qaarsut	1.176	10.932	12,48	94,2	876
Upernavik	828	6.271	7,54	109,8	831
Qaanaaq	343	1.597	10,51	32,64	152
Kulusuk	1.579	14.207	16,93	93,3	839
Nerlerit Inaat	735	3.028	13,97	52,61	217
Mittarfiit katillugit	21.135	363.877	219,89	96,12	1.655
Heliportit:					
Qasigiannugit	218	1.554	2,00	109,0	777
Qeqertarsuaq	164	1.401	2,01	82,2	700
Helistoppit: ^a					
Uummannaq	1.240	5.213	3,66	338,8	1.424
Tasiilaq	1.407	6.607	4,96	283,7	1.332

a. Uummannami Tasiilamilu helistoppit kisimik nassatanut oqimaalutaaveqarput ilaasunullu atortoqarlutik.

Najoqqutarisaq: Paasissutissat Mittarfeqarfinnit pissarsiarineqartut.

16.2.4 Misissueqqissaarneq

Oqaatigineqareersutut Mittarfeqarfiit suliffeqarfiuvoq imminut ingerlattoq, tamatumalu ilaatigut nassatarisaanik aningaasaliiffigisassat Namminersorlutik Oqartussat aningaasanut inatsisaat toqqaannartumik aqutugalugu aningaasalersorneqartarput. Takussutissiaq 16.2.5-imi takuneqarsinnaasutut ukiumoortumik aningaasartuutit, nalikilliliinerit ilanngullugit 400 mio. koruunit tikillugit amerlassuseqarput.

Takussutissiaq 16.2.5 Mittarfeqarfiit naatsorsuutaanni 2006-imiit 2009-mut aningaasartuutit pingaarnerit, 1000 koruuninngorlugit

	2006	2007	2008	2009
Kaaviiartitat	282.672	310.172	331.626	313.278
Aningaasartuutit tamarmik, nalikilliliinerit ernianullu aningaasartuutit ilanngullugit, ilanngaasereerlugit	372.668	391.267	403.613	410.699
Ukiumi angusat	-89.996	-81.095	-71.987	-97.421
Nalikilliliinerit	84.426	82.721	76.213	71.438
Ernianut aningaasartuutit, ilanngaasereerlugit	3.102	2.801	2.265	3.419
Nalikilliliinissat ernianullu aningaasartuutissat akilerneqannginnerini ukiumut angusat, ilanngaasereerlugit	-2.468	4.427	6.491	-22.564

Najoqqutarisaq: Mittarfeqarfiit 2006-imiit 2009-mut ukiumoortumik naatsorsuutai.

Air Greenland

Timmisartuutileqatigiiffiit Kalaallit Nunaannut/Kalaallit Nunaanniit aamma Kalaallit Nunaata iluani angallanneranni isertitat imminnut assersuunnissaannut aningaasat taakku isiginiarneqarsinnaapput. Niuferfimmi suliat 90%-iisa missaannik suliaqarluni Air Greenland timmisartuussisartunit annersaalluinnarpoq. Air Greenland 2009-mi katillugit 1.060 mio. koruunerpijanik kaaviiartitaqarpoq, tak. takussutissiaq 16.2.6.

Takussutissiaq 16.2.6 Air Greenlandip 2008-mi aamma 2009-mi kaaviiartitai, 1.000 koruuninngorlugit

	2008	2009
Imarpik qulaallugu angallavinni aamma nunanit tamalaanit attartortitsilluni timmisartuussinerni ilaasunik, nassiussanik allakkanillu assartuinnermit isertitat	351.504	329.730
Ilaasunit isertitat, Kalaallit Nunaata iluani timmisartuussinerni ilaasunut akitsuut ilanngunnagu	299.626	290.519
Kalaallit Nunaanni attartortitsilluni timmisartuussinernit isertitat	158.205	141.459
Kiffartuunneqarnissamik isumaqatigiissutinit isertitat (ingerlatsinnermut tapiissutit)	115.116	115.076
Kalaallit Nunaanni timmisartuussinerni nassiussanik allakkanillu isertitat	57.630	53.742
Kalaallit Nunaata avataani attartortitsilluni timmisartuussinernit isertitat	41.925	38.023
Bilitsinik tuniniaanermi akitsuutinit il.il. isertitat	21.192	22.992
Angallannermi allanit isertitat	47.185	60.137
Ingerlatsinnermi isertitat allat	10.663	12.046
Kaaviiartitat katillugit	1.103.046	1.063.724

Najoqqutarisaq: Mittarfeqarfiit 2006-imiit 2009-mut ukiumoortumik naatsorsuutai.

Tassalu Mittarfeqarfiit 2009-mi aningaasartuutaat 39%-iusimapput, imaluunniit Air Greenlandip kaaviiartitaasa 32%-iinik annertussuseqarsimallutik, tassanilu nalikilliliinerit ernianullu aningaasartuutit, ilanngaasereerlugit ilanngunneqarsimanerat ilanngunneqarsimannginneralluunniit

apequtaalluni.²³⁷ Timmisartuutiqatigiiffiilli tamarmik Kalaallit Nunaanni timmisartuussinneranni kaaviiartitaat ilanngunneqarpata, procentiliussat taakku soorunami appasinnerulissapput. Tamannali Air Greenlandimi kaaviiartitat amerlanersaasa takussutissiaq 16.2.6-imi ilaasunik, nassiussanik allakkanillu Kalaallit Nunaata avataani, tassalu pingaartumik Københavnip aamma Kangerlussuup akornanni angallavimmi assartorneqarnerinut tunngasuunerinit illuatungilerluarneqarpoq. Tassalu aningaasartuutit taakku affaat 330 mio. koruuningajaasut 2009-mi Air Greenlandip kaaviiartitaasa tamarmiusut 15%-erpiannik amerlassuseqarput, tassalu Kalaallit Nunaannut tunngatillugu timmisartuussisartut allat niuerfimmi suliaannit annertunerullutik, taamaattumillu aningaasartuutissatut naatsorsorneqartut 39 aamma 32%-iusut appartinnissaannut tunngaviliinatik.

Mittarfeqarfiit aningaasartuutaat qaffasingaatsiartut taakku oqaatigineqartutut, ilaatigut innuttaasut tunngaviusussat ikittuinnaanerisa malitsigisaanik ilaatigullu Mittarfeqarfinni ingerlatsinissamut akuersissuteqarfiusuni ingerlatsinermi suliaassat aqqissuussaanerisa malitsigisaanik mikisunik ingerlataqarnermi pitsaannequtaasunut atatillugu isigineqassapput.

Mittarfeqarfinni ukiumut sulisorisanik atuineq

Takussutissiaq 16.2.4-mi takuneqarsinnaasutut nunap iluani mittarfinni 13-iusuni ukiumut sulisorisat toqqaannartumik atorneqartut 220-iupput. Ukiumut ullut suliffiusut 260-iummata, ullormi suliffiusumi ataatsimi aallartartut 0,37-it aammalu ullormi suliffiusumi ataatsimi ilaasut 6,36-it anguneqartarput. Mittarnerit ilaasullu tikittartut ilanngunneqarpata, kisitsisit taakku soorunami marloriaatip missaannik amerlisussaapput. Taakku saniatigut nassiussat allakkallu angallanneqartut ilanngunneqassapput. Kisiannili nalorninartortaqartut marluk taakkua allallu nalorninartortaqarsinnaasut atuukkaluartut, agguaqatigiissisinerit inernerit appasissut taakku, pissutsini taaneqartuni marlunni atuuttuni mikisunik ingerlataqarnerup pitsaannequteqarneranut takussutissaapput.

Nunap Karsianut tapiissutit akiliutillu

2007-imi ukiumoortumik aningaasanut inatsisini Mittarfeqarfinnut tunngatillugu suliaasaqarfinni ingerlatsinissamut akuersissuteqarfiusuni Mittarfeqarfiit ingerlatsinera ilaasunut, aallartarnermut ammatitsisarnermullu akit il.il. aqutugalugit atuisut akiliuteqartinneqartarnerisigut aningaasalersorneqassasoq naatsorsuutigineqarpoq, tassanilu aamma atuisunut akitsuutit Nunap Karsianut ukiuni 2007-imiit 2009-mut 4,8 aamma 11,2 mio. koruunit akornanni pissarsiaqaataasussaallutik, tak. takussutissiaq 16.2.7.

Takussutissiaq 16.2.7 Mittarfeqarfinnut tunngatillugu 2006-imiit 2009-mut tapiissutit amma Nunap Karsianut akiliutit, 1000 koruuninngorlugit

	2006	2007	2008	2009
Nunap Karsianut akiliutit	0	4.838	10.600	11.134

²³⁷ Nalikilliliinerit aningaasartuutitut, minnerunngitsumik suliffeqarfinni aningaasaqarnermut, aningaasaatit pigineqaannarnissaat ingerlatiinnarniarlugu imaluunniit annertusarniarlugu akiliisinnassutsimik naammaginnartumik qulakkeerisussamut eqqortumik saqqummiussisinnaanissaq anguniarlugu ilaatinneqarput. Kisiannili piusinnaassuseq tunngavigalugu naatsorsuutini nalikilliliinerit, tunngaviusumik Mittarfeqarfinni naatsorsuutit naatsorsorneqarnerinut tunngaviusut ilanngutissallugit, Assartuussineq pillugu Isumalioqatigiissitami aningaasartuutini sipaagaqarsinnaanermut periarfissat pingaarnertut aallaavigineqartussaatiillugit soqutiginaateqannginnerupput. Tamanna pingaartumik suliffeqarfinnut imminut ingerlattumut atuuppoq, tassani sanaartugassanut aningaasaliissutissat aningaasanut inatsit aqutugalugu aningaasalersorneqartarmata. Tamatuma kingunerisaanik aningaasartuutit, nalikilliliinerit aningaasalersuinnermullu aningaasartuutit ilaatinngit Assartuussineq pillugu Isumalioqatigiissitap aallunniarpai.

Mittarfeqarfinnut tapiissutit:				
Ingerlatsinermut tapiissutit	4.000	0	0	0
Danskit naalagaaffianut kiffartuussinissamut isumaqatigiissut ^a	6.400	6.400	6.400	6.400
Sanaartornermut tapiissutit	1.300	3.587	4.915	25.510
Katillugit tapiissutit ilanngaasereerlugit	11.700	5.149	715	20.776

- a. "Danskit naalagaaffianut kiffartuussinissamut isumaqatigiissut" tapiissutitut isigineqarsinnaanersoq oqallissutigineqarsinnaavoq. Kisiannili Mittarfeqarfiit ukiumoortumik naatsorsuutaanni tamanna eqqartorneqarpoq, taamaattumillu taamatut inissiineq taanna aamma matumani malinneqarpoq.

Najoqqutarisat: Mittarfeqarfiit 2009-mi ukiumoortumik naatsorsuutai.

Mittarfeqarfiit 2010-mut aningaasanut inatsit aqutugalugu siullermeerlutik ingerlatsinermut atortunik 15 mio. koruunit tikillugit nalilinnik atuisut akiliutaat aqutugalugit aningaasaliinissamut periarfissinneqarput.²³⁸ Taamaakkaluartoq tamatuma peqatigisaanik 2010-mut aningaasanut inatsimmi Mittarfeqarfiit Nunap Karsianut 11,873 mio. koruuninik akiliinissaat naatsorsuutigineqarpoq.

Akinik qaffaanerit

Aamma oqaatigineqareersutut aningaasakilliornerup kingunerisaanik timmisartut angallannerat annikilleriarpoq, tak. takussutissiaq 16.2.1. Nalikilliliinissat ernianullu aningaasartuutit, ilanngaasereerlugit 2009-mi 23 mio. koruuningajaasut peerneqannginnerini amigartooruteqarnermut tamanna pequtaasuni annersaavoq. Mittarfeqarfiit aningaasaqarnikkut ajornartorsiomerat 2010 tikillugu ingerlaqqimmat, Mittarfeqarfinni akit agguaqatigiissillugit 11%-imik qaffanneqarnissaanik 2010-mi apriliimi Naalakkersuisut Aningaasaqarnermut Ataatsimiititaliamut qinnuteqarput, taamaalillunilu 15 mio. koruunit missaannik iluanaaruteqarnissaq naatsorsuutigineqarpoq, imannak agguarlugit:

- Akit 4½ %-it missaannik iluasiiffigineqarnerinit 6,8 mio. koruunit (1. januar 2008-miit 1. januar 2009-mut atuisunut akit ineriartornerisa nalinganik),
- Aasaanerani Nuummi, Sisimiuni Ilulissanilu mittarfiit saniatigut ammatittarnerinut matusissutissanik akit 4 %-it missaannik iluarsiivigineqarnerinit 6,0 mio. koruunit,
- Aningaasanut inatsimmut 73.93.02-mut nassuiaat 3 naapertorlugu aningaasaliissutissanut atugassatut akit 2 %-erpianik iluarsiivigineqarnerinit 3,1 mio. koruunit. Taakku saniatigut akiliutissat 11,873 koruunit akiliutigineqasanngitsut, taamaalillunilu Mittarfeqarfiit ingerlatsinermut atortunut 15 mio. koruunit tikillugit aningaasaliisinnaalernissaat pillugu Naalakkersuisut Aningaasaqarnermut Ataatsimiititaliamut qinnuteqarput. Aningaasaqarnermut Ataatsimiititaliap Naalakkersuisut qinnuteqaataat akueraa, taamaalillunilu akinik qaffaanermi

²³⁸ Takuuk "2010-mut Aningaasanut Inatsimmi", Inatsisartuneersumi kontomut pingaarnermut 73.93.02-mut nassuiaat 3. Nassuiaammi imatut allassimasoqarpoq: "Mittarfeqarfiit qamutininik motorilinnik pissarsinissaminut aningaasartuutini matussusersinnaajumallugit 1. januar 2010 aallarnertigalugu akigititammik akiliisitsisarnermilu maleruagassanik allannortitsisinaanissaanik akuersissuteqarnissamut Naalakkersuisut piginnaatinneqarput. Akit procentinngorlugu qaffariaatissaa Naalakkersuisunit aalajangiiffigineqassaaq, taakkulu aningaasalersuinissamut ukiumut 15.000.000 kr.-inik pissarsissutaassapput."

2010-mut naatsorsuutini 0 anguneqarsinnaappat, Mittarfeqarfiit ingerlatsinermut atortunut 15 mio. koruuninik aningaasaliinissaa periarfissinneqarpoq.

Pigisanik piseqqinnissamut aningaasassaqaannginneq

Mittarfeqarfinnut tunngatillugu ajornartorsiutaasoq annertooq alla tassaavoq, Mittarfeqarfiit nalikilliliisarnert malillugit pigisanik piseqqinnissamut aningaasassaqaannginnerat. Tamanna ukiumut amigartooruteqarfiusumik angusaasartunut takussutissiaq 16.2.5-imi takuneqarsinnaasunut tunngaviuvoq. Piffissap ingerlanerani aningaasaliinissamut aamma/imaluunniit pigisanik piseqqinnissamut kinguaattoorutit annertoorujussuannngorsimapput. Taakku piffissamut 1998-imiit 2009-mut naatsorsuutitigut 700 mio. koruunerpiant, tassalu ukiumut agguaqatigiissillugit 60 mio. koruuningajaat nalinginut naatsorsorneqarpoq.

16.2.5 Naliliineq

Matuma siuliani Mittarfeqarfinni suliat misissuiffigineqarnerini paasineqarpoq, Mittarfeqarfinni ingerlatsineq annertuunik mikisunik ingerlataqarnermi pitsaanngequteqartoq. Nunanut allanut sanilliusilluni misissueqqissaarnermi, Avinor AS-ip nunani avannarlerni mittarfinni qulingiluani, Nuup mittarfia ilaatillugu ingerlassimasaani takutinneqarpoq, Nuup mittarfiani aningaasartuutit/sunniuteqarluartumik ingerlatsineq nunani avannarlerni mittarfinni arfineq pingasuni allani, Avinor AS-ip misissueqqissaarnerani ilaatinneqartuni pissutsinut naleqqiullugu ajornerungilluinnartut.

Mikisunik ingerlataqarnermi pitsaanngequtinik killiliinissaq

Tamatumani soorunami Nuummi imaluunniit nunap iluani mittarfinni allani pitsanngorsaasorsinnaanera mattunneqaanngilaq. Tamatumunnga atatillugumikisunik ingerlataqarnermi pitsaanngequtaasut killilersimaarneqarnissaannut periarfissat, allanik ingerlatseqateqalernermut attuumassuteqarsinnaasuteqqumaffigineqassasut Assartuussineq pillugu Isumalioqatigiissitap erseqqissarusuppaa.

Suliassat allanik ingerlatseqateqarnissamut nuunneqarsinnaasutut eqqarsaatigineqarsinnaasut tassaapput suliassat, immikkut itumik ilisimasaqarfiunnginnerusussaasut. Suliassat immikkut itumik ilisimasaqarnissamik pisariaqartitsiviusut (soorlu AFIS-operatorit, ikualattoornissamut annaassiniarnissamullu suliniuteqarnermi aqutsisut) Mittarfeqarfinniitinneqarnerat ingerlaannartariaqarpoq. Suliassanit soorlu allanik ingerlatseqateqarluni ingerlanneqarsinnaasunit oqaatigineqarsinnaapput: ilaasunik, nassatanik nassiussanillu isumaginninneq, aputaajaaneq il.il.

Ingerlatseqateqarluni misiligutaasumik suliniut

Erseqqissaatigineqassaaq Mittarfeqarfiit ingerlatsinermi suliassanik nalinginnaasunik ingerlatseqateqarluni misiligutaasumik suliniuteqaremat. Tassalu Mittarfeqarfiit RAL suleqatigalugu Paamiuni umiarsualivimmi mittarfimmilu terminalimi sulisunik atuisinnaaneq pillugu Angallannermut Aqutsisoqarfimmut qinnuteqarsimapput. Terminalimi sulisut ilaatigut qatserisartoqarnermi annaassiniartarnermilu suleqataasarmata, Angallannermut Aqutsisoqarfik tamatumunnga akuersisussaavoq. Akuersissut 8. december 2010-mi 1. januar 2011-mi atuuttussanngorlugu tunniunneqarpoq.

Misissuinerit suleqatigiissitarlu

Ataatsimut ingerlatsinissamut periarfissat tulleriiarlugit misissuiffigineqassasut, aammalu suliniutit periarfissaqarfiini imminnullu akilersinnaaffiini aallartinneqartassasut, Assartuussineq pillugu Isumalioqatigiissitap inassutigerusuppaa. Taakkununga ilanngullugu suliassaqaarfinni suni kommunit qatserisartoqarfii, aqquerniortui il.il. suleqatigalugit suliassanik isumaginnittoqalersinnaanersoq misissorneqartariaqarpoq, suliassaqaarfinni taakkunani ataatsimut ingerlatsinissaq

naleqqunnerujussuurtut isumaqarfigineqarmat. Assartuussineq pillugu Isumalioqatigiissitap inassutigaa, mittarfinni ingerlatsinermi aningaasartuutit ikilisinneqarnissat siunertaralugu suleqatigiissitamik ataatsimoortumik, Mittarfeqarfinnit, Namminersorlutik Oqartussanit aamma kommuninit ilaasortaqaartumik pilersitsisoqassasoq. Tamatumunnga atatillugu aningaasaliissutit aamma/imaluunniit pilersitsinissamut kinguaattoorutit qanoq iliorluni isumagineqassanersut, aammalu kinguaattoorutit nutaat pinngitsoortinneqassanersut paasinianeqaartariaqarpoq.

Mittarfiit sunniteqarluartumik ingerlanneqarnissat pingaaruteqarlunnarpoq

Timmisartumik assartuussineq nunami innuttaasunut aningaasaqarnermullu pingaaruteqarmat, mittarfiit sapinngitsamik sunniteqarluartumik ingerlanneqarnissat pingaaruteqarpoq. Tamanna aamma tusarniaanermi, Mittarfeqarfiit Akinut Akiliisarnermullu maleruagassani akinik 1. maj 2010 aallarnerfigalugu qaffaanissamik qinnuteqaataannut ilaatinneqartumi saqqummerpoq. Tassani Aningaasaqarnermut Ataatsimiititaliap akinik qaffaanerup ilaatigut takornariaqarnermut sunniteqarnissaanik isumaliornartoqartitsinini saqqummiuppaa. Tamatumunnga atatillugu Naalakkersuisut qinnuigineqarput, Assartuussineq pillugu Isumalioqatigiissitap akinik qaffaanerup kingunerisinnaasai naliliiffigissagai. Naalakkersuisup Jens B. Frederiksenip allakkatigut 28. maj 2010-meersutigut Assartuussineq pillugu Isumalioqatigiissitap qinnuigaa, Aningaasaqarnermut Ataatsimiititaliap taasai ilannguteqqullugit.

Tamatumunnga tunngatillugu Assartuussineq pillugu Isumalioqatigiissitap oqaatigissavaa, tamatumunnga atatillugu mittarfiit sapinngisamik sunniteqarluartumik ingerlanneqarnissat soorunami aalajangiisuusussaasoq, taamaattumillu Isumalioqatigiissitap ataatsimut isigalugu misissuinerit taaneqartut matumalu siuliani tamanna pillugu isummersuutit innersuussutigai.

Takornariaqarnermut sunniutaanerluttussat

Takornariaqarneq soorunami Mittarfeqarfinni akinik qaffaanerup kingunerisinnaasaanik timmisartunut akit qaffanneranni takornariat ikilinerannit sunnernerlunneqartussaavoq. Oqaatigineqartutut akinik qaffaanermi saniatigut ukiumut 15 mio. koruuninik missiliorneqartunik iluanaaruteqarnissaq naatsorsuutigineqarpoq. Akit qaffasinnerulernerat tamakkiisumik bilitsit akiinut tutsinneqassappat Air Greenlandip ukiumut kaaviiartitaannut 1 mia. koruunerpiaasunut naleqqiukkaanni, akit qaffaataat isertitaasartunut assigiinngitsunut tamanut assigiimmik agguataarneqassappat, takornarianut bilitsit 1½ %-inik qaffannissat naatsorsuutigineqarpoq. Ukiumut nunatsinnut avataaniit takornariat 36.000-it missaanniittut maannakkut tikittarput. Akit nikerarsinnaanerit -1-iutikkaaanni, 1. maj 2010 aallarnerfigalugu akinik qaffaanerup kingunerisaanik ukiumut avataanit takornariat tikittartut 540-nik ikilinnissat naatsorsuutigineqartariaqarpoq. Taakku saniatigut aamma nunap iluani takornariartarneq appariassaaq.

Naatsorsueriaaseq ilanngussaq 1.1-imi allaaserineqartoq atorlugu taakkua malitsigisaannik sunniutaasussat annertussusissat naatsorsorneqarsinnaavoq. Takussutissiaq 16.2.8-mi takuneqarsinnaasutut matumani – nalorninartortaqaarnera erseqqissarniarlugu – takornariat avataaniit tikittartut 540-nik ikilinnissat, taamatullu 750-inik ikilinnissat naatsorsuutigineqarpoq.

Takussutissiaq 16.2.8 Takornariat avataaneersut ikilinerisa ukiuni 20-ni nunap isertitaannut pingaaruteqarnera, maannakkut naliusunut ilanngaasereerlugit naatsorsorlugit

	Avataanit takornariat 540-nik ikilineranni	Avataanit takornariat 750-inik ikilineranni
Takornariat atuinermit nalinginnaasumut aningaasartuutaasa ukiumoortumik ikileriaataata	3.024.000 kr.	4.200.000 kr.
Tassunga atatillugu isertitat ikileriaataatb	1.512.000 kr.	2.100.000 kr.
Ilaasunut akitsuutit appartinneqarnerisa kingunerisaanik takornariamut ataatsimut isertitat 500 koruuninik ikilinerat, tak. ilanngussaq 1.1	270.000 kr.	375.000 kr.
Isertitat ikilissutaat katillugit	1.782.000 kr.	2.475.000 kr.
Maannakkut naliusut ilanngaasereerlugitc	27.799.200 kr.	38.610.000 kr.

- Ilulissanut tunngatillugu atorneqartututani takornariat atuinerat agguaqatigiissillugu 5.625 koruuniusoq, 5.600 koruuninut akunnaallisarluq ilimagisatut tunngavigineqarpoq, tak. takussutissiaq B 8.1.5 nassuiaatillu tassunga tunngasut.
- Ilanngussaq 1.1 naapertorlugu isertitat amerlissutissaasa naatsorsornerini ½ tunngavigineqarpoq.
- Maannakkut naliusut ilanngaasereerlugit naatsorsoqqinnerini tunngavissaq 15,6 atorneqarpoq, tak. takussutissiaq 1.5.1.

Siullermik erseqqissaatigineqassaaq, akinut qaffaatini 15 mio. koruunit taakku siullermik pingaarnertullu takussutissiaq 16.2.8-mi 1,8/2,5 mio. koruuninut, imaluunniit aningaasartaliussat ilanngaaserneqanngitsut amerlaqataannut sanilliunneqassammata, aningaasat taaneqartut tamarmik ukiumut aningaasartaliussaammata. Aappaattut erseqqissarneqassaaq, naatsorsukkani taakkunani takornariat avataaneersut ikilineranni timmisartuutileqatigiiffiit isertitaasa ikilinnissaat aammalu takornariat nunaqavissut ikilinnissaat eqqarsaatigineqarsimanngimmat. Ikilissutissat taakku amerlassusissaannut timmisartuutileqatigiiffiit pisinnaasanik naleqqusaaissamut periarfissaat suunersut apeqqutaassapput. Pingajuattut oqaatigineqartut takornariat avataaniit tikittartut ikilinerisa sunniutissaat kisimik takussutissiaq 16.2.8-mut ilanngunneqarput. Tamatumali kingunerisaanik ikinaaraluni naliliineq akinik qaffaatini 15 mio. koruuninut taakkununga 6 mio. koruunit Nuummi, Sisimiuni Ilulissanilu mittarfinnik saniatigut ammatitsisarnermut tutsinneqarnissaanik illuatungilerneqassaaq.

16.3 Assartuussinerup aaqqissuussaanera

Ullumikkut aaqqissuussaanerq

Assartuussineq – illoqarfiit nunaqarfiillu iluini angallanneq kisiat pinnagu – taamaalillunilu aamma suliaasaqarfik Assartuussineq pillugu Isumalioqatigiissitap sammisimasaa ullumikkut qitiusumik aqunneqarpoq aningaasalersorneqarlunilu. Umiarsualiviit pingaarutillit tamarmik, tassalu illoqarfinni umiarsualiviit, nunaqarfinni talittarfiit atortullu allat arlallit Namminersorlutik Oqartussanit pigineqarput, taamaalillunilu aamma nutaanik sanaartornermut, pitsanngorsaanermut aserfallatsaaliuinernullu aningaasalersuinermit suliaasat tassanngaanniit isumagineqarlutik. Taakkununga ilaatinneqanngitsut taamaallat tassaapput umiarsualiviit, ilaatigut aatsitassarsiorfiit sulianut, illoqarfinni nunaqarfinnilu umiarsualiviit aqutugalugit suliarineqarsinnaanngitsunut atatillugu sanasimasaat. Umiarsualiviit taamaattut marluk, ilaatigut Maniitsup eqqaani olivinisiorfimmi unitsinneqarallartumi, ilaatigullu Nanortallip eqqaani kuultisiorfimmi Nalunaq-mi pigineqarput. Mittarfinni pissutsit umiarsualivinni pissutituulli ipput. Mittarfiit tamarmik, tassalu Avanersuarmi pituffimmi sakkutooqarfiup mittarfia aammalu Station Nord-imi sakkutuut mittarfiat

kisimik pinnatik, aammalu heliportit tamarmik, tassani Kangilinnguani heliporti, Grønlands Kommando-mi danskit sakkutooqarfiannit pigineqartoq kisimi pinnani, helistoppillu tamarmik, tassalu kuultisiorfimmi Nalunaq-mi helistoppi namminerisamik pigisaq kisimi pinnani, Namminersorlutik Oqartussanit pigineqarput. Taamaattumik aamma tamatumunnga atatillugu mittarfinnik, heliportinik helistoppinillu nutaanik sanaartornermut pitsanngorsaannermullu aningaasalersuinissami suliaassat pingaarnertut Namminersorlutik Oqartussanit isumagineqartarput. Aserfallatsaaliuineri suliaassat Mittarfeqarfinni ingerlatsineri nalinginnaasumut missingersuutit aqutugalugit aningaasalersorneqartarput, tassanilu isertitatigut tunngaviusut atuisunut akiliutitut attuumassuteqartuupput, tak. Mittarfeqarfinni Akinut Akiliisarnermullu Malittarisassat.

Assartuussinermi suliaassat arlallit qitiusumit aqunneqarnerat aningaasalersorneqarnerallu pissusissamisoortuuvoq. Nunap angallannikkut ataqtigiimmik sullinneqarnissaa pingaarnertut qitiusumik aqutsinissamik pisariaqartitsiviuvoq, tassanilu aamma attaveqaatit pillugit suliaassanut arlalinnut aningaasatigut isumalluutit ima annertutigisut pisariaqartinneqartarput, suliaassat taamaattut qitiusumik isumagineqartariaqarlutik.

Aaqqissuusseqqinnerq nutaanik periarfissiivoq

Kisiannili aaqqissuusseqqinnerup pinerani pissutsit nutaat atuutilerput. Kommunit 18-usut kommuninut sisamanut kattunneqarput, taamaattumillu kommunit nutaat tupinnanngitsumik kommuniusimasut amerlanersaannit suliaassanik amerlanerusunik isumaginissinnaapput, tamannarpiaavormi kommunini aaqqissuusseqqinnermi tunngavigineqartoq. Taamaattumik aamma Namminersorlutik Oqartussat kommunitillu akornanni suliaassat agguarneqarnerinik allanngisoqartariaqarnerisut isumaliutigissallugu soqutiginarpoq.

Aaqqissuussaanermut Isumalioqatigiissitap *Pisortat suliaasaqarfiinik aaqqissuusseqqinnissaa pillugu isumaliutissiissutaani* 2005-imeersumi kapitali ataaseq ilaasoqarnermut nassiussanullu tunngasuuvuq, tassanilu assartuussinermi suliaassat akisussaaffiillu amerlanerusut kommuninut suliaakkiissutigineqarnerini iluaqutissanik/akornutissanik Isumalioqatigiissitap misissuinissaa siqqullugu suliaasaqarfiit naatsumik pingaarnersiorlugit allaaserineqarput.

Isumalioqatigiissitap isumaa malillugu assartuussinermi suliaassanik akisussaaffinnillu annertunerisumik suliaakkersuineri iluaqutissat/akornutissat suliaasaqarfimmiit suliaasaqarfimmut allanngoraput, taamaattumillu matuma kinguliani umiarsualiviit, mittarfiit kiffartuunneqarnissamillu isumaqatigiissutit akornanni immikkoortitsilluni allaaserinnittoqarpoq.

16.3.1 Umiarsualiviit

Aaqqissuussaanermut Isumalioqatigiissitap inassutigaa, umiarsualivinnik iluarsaassinermut, aserfallatsaaliuineri ingerlatsinermullu akisussaaffik kommuninut nutaanut tunniunneqassasoq. Tassanili Aaqqissuussaanermut Isumalioqatigiissitap kommunit umiarsualivinnik piginneqataalernissamut periarfissaat isummerfiginngilai.

Umiarsuakkut assartuussinerup, minnerunngitsumillu nassiussanik assartuussinerup pingaaruteqarnera eqqarsaatigalugu, pilersuineri umiarsualiviit pisinnaasaasa atorsinnaanerisalu tamatumunnga iluaqutaanissaat pingaaruteqarpoq. Tamatuma saniatigut umiarsualiviit nunatsinni inuussutissarsiummut pingaarnermut pingaaruteqarput: aalisarnermut. Tamatumunnga atatillugu umiarsualiviit qitiusumik aqunneqarnerini nassiussanik tiguisarnerup nassiussisarnerullu pitsaasuunissaa, aalisarnermik inuussutissarsiteqartut pitsaasumik sullinneqarnissaat, kiisalu imarsiorluni ilaasunik angallassinermut pitsaasuunissaa siunnerfigineqarsimavoq. Tassalu aamma qitiusumik aqutsineq teknologit nutaat, soorlu umiarsualivinni containerersornermi taamatut pisoqartoq, sukkasuumik, pitsaasumik assigiissaakkamillu atuilersitsisarnermut

qulakkeereqataasussaavoq. Qitiusumik aqutsinnermi umiarsualivinnik nutaanik sanaartornerit, alliliinerit aserfallatsaaliuinerillu pineqarput, paarlattuanillu umiarsualivinnik ingerlatsinnermi suliaassarpiaat Royal Arctic Line-mut, KNI Pilersuisoq-mut imaluunniit Mittarfeqarfinnut suliaakkiissutigineqarsimallutik. Taamaattumik umiarsualivinnut atatillugu sanaartugassat aserfallatsaaliugassallu suliaakkiissutiginnissaat eqqarsaatersuutigissallugu soqutiginaateqarsinnaavoq.

Aaqjissuussaanikkut ilusiliinerup kingunerisaanik alliliinissamut kissaatit

Kommunit umiarsualivinnik sanaartornissamut/alliliinissamut kissaataat annertoorsuusut, Assartuussineq pillugu Isumalioqatigiissitap maluginianngitsoorsimanngilaa, tamannalu kommuninut aningaasartuutaasussaangimmat taamatut pisoqarnera tupinnartoqanngilaq. Kisiannili suliaassat taamaattut – pingaartumik sananeqarnerminni – suliaqarfiusumi sulianik annertusititsisussaapput isertitaqarfiusussaallutillu. Taamaattumik aamma kommunini tamani soorlu umiarsuarnut sinersorlutik takornariartitsisartunut umiarsualiviit pitsaanerulernissaannut annertuumik kissaateqartoqarmat, tamanna aamma paasilluarneqarsinnaavoq.

Ataatsimut isigalugu umiarsuit sinersorlutik takornariartitsisartut 2009-mi katillugit 13 mio. koruuninik ilaasunut akitsuutit aqutugalugit isertitaqarfingeqarput, tak. takussutissiaq 3.2.7. Taakku saniatigut umiarsuarnut sinersorlutik takornariartitsisartunut ilaasut 2009-mi atuinerannit nalinginnaasumit isertitat 55 mio. koruunit missaannut missiliorneqarsinnaapput. Umiarsuit sinersorlutik takornariartitsisartut atorlugit takornariartitsisarneq ineriartortinneqarsinnaasoq qularutissaanngilaq. Kisiannili umiarsualivinnik nutaanik, umiarsuarnik sinersorlutik takornariartitsisartunik sullissisinnasunik sanaartornissamut atatillugu apeqqummut aalajangiisuulluinnartumut, tamanna inuiaqatigiit aningaasaqarnerat eqqarsaatigalugu imminut akilersinnaanersoq toqqaannartumik tunngaviusussaavoq. Tassalu umiarsualiviit nutaat umiarsuarni sinersorlutik takornariartitsisartuni ilaallutik takornariartartunik amerlanerulersitsisariaqarput. Kisiannili aaqjissuussinnerup atuuttup kingunerisaanik, tamanna kommunit umiarsualivinnut tunngatillugu kissaataanni pingaarutilinnut ilaatinneqanngilaq. Aamma qitiusumit aqutsineq umiarsuit sinersorlutik takornariartitsisarnerannut tunngatillugu immikkut isigisassartaqarpoq. Tassami umiarsuarnut sinersorlutik takornariartitsisartunut akitsuutit tamarmik Nunap Karsianut tuttarput, taamaattumillu umiarsuit sinersorlutik takornariartitsisartut aqutugalugit takornariaqarnerup ineriartortinneqarnissaa kommunini allanut naleqqiullugu annikinnerusumik aallunneqarsimassasoq mattunneqarsinnaanani.

Umiarsualivinni suliaassat siammarneqarnissaat

Umiarsualivinni suliaassanik arlalinnik, taakkunungalu atatillugu aningaasalersuinissamut akisussaaffimmik siammartitsineq kommunit umiarsualivinnut akisussaaqataanerulernerannik kinguneqartussaavoq, tamatumalu aamma kingunerisaanik umiarsualiveqarnermi kissaatit najukkami tulleriarneqarnerinut peqataanerulertussaasariaqarlutik. Kisiannili aamma Kalaallit Nunaannut tunngatillugu siunissami umiarsualivimmi suliaassat suliaakkiissutigineqarnerini mikisunik ingerlataqarnerup pitsaannequtaannik pilersitsisoqarsinnaanera ilimagineqarsinnaavoq. Kommunit siunissami umiarsualivinni suliaassanik tigusissappata, kommunip iluani tamatumani immikkut ilisimasalinnik inerisaasoqartariaqarpoq. Suliaassat taakku maannakkut Namminersorlutik Oqartussat umiarsualivinnut immikkoortortaannit isumagineqarput, tassanilu atorfilik ataasiinnaavoq. Taamaattumik suliaasaqarfup taassuma suliaakkiissutigineqarnerani, kommunit qitiusumik suliaassanik, ullumikkut soorlu Namminersorlutik Oqartussani umiarsualivinnut immikkoortortami suliarineqartunik kattussinngippata, allaffissornermut aningaasartuutit qaffangaatsiartussaapput.

Aamma umiarsualivinni suliaassat suliaakkiissutigineqarnerat nammagassanik suliaassanillu agguaanermut kommuninut kissaatigineqartumut naapertuuttariaqarpoq. Kommunerujsuarnut sisamanut ikaarsaartoqarsimagaluartoq, kommunini akileraarutitigut tunngavissat aamma kommunini

aningaasartuuteqarnissamut pisariaqartitat – aammattaaq umiarsualiveqarnermi – assigiinngissuteqartorujussuummata, tamanna kommunit akornanni nalimmassaanermut aammalu kommuninut ataatsimoorussamik tapiissutit naatsorsorneqarnerinut tunngaviusunut ilaatinneqartariaqarpoq. Tamatuma saniatigut umiarsualivinni suliaassanik kommuninut nuussisoqassappat, umiarsualiviit pitsaassusaasa kommunit akornanni assigiinngissutaat eqqarsaatigineqartariaqarput.

Suleqatigiissitamik pilersitsinissaq

Assartuussineq pillugu Isumalioqatigiissitaq isumaqarpoq, umiarsualivinni suliaassanik kommuninut nuussinissaq eqqarsaatigissallugu soqutiginaateqartoq. Kisiannili aamma Assartuussineq pillugu Isumalioqatigiissitaq isumaqarpoq, taamatut suliaakkiisoqassappat, iluaqutissat/akornutissat misissoqqissaarneqarnissaat pingaaruteqarluinnartoq. Piffissamut isumalluutinullu sinaakkusiussat, Assartuussineq pillugu Isumalioqatigiissitamut atugassaritinneqartut pissutaallutik, Isumalioqatigiissitaq suliaasaq taanna naammaginnartumik naammassisinnaasimanngilaa. Tamanna pissutigalugu Assartuussineq pillugu Isumalioqatigiissitamit inassutigineqassaaq, suleqatigiissitamik immikkut ittumik, suliaassani pineqartunit ilaasortaaffigineqartumik, suliaasaqarfimmik taassuminnga immikkut misissueqqissaartussamik, tamatumunngalu malitsigitillugu aalajangersimasunik inassuteqartussamik pilersitsisoqassasoq. Ilusiliaq 2.3.1-imi illoqarfinni umiarsualiviit Imapik ikaarlugu umiarsuarnit, umiarsuarnit feederersortunit aamma umiarsuarnit nunaqarfiliartaatinit tikiinneqartarnerat malillugu agguarneqarput. Taamatut agguaneq suleqatigiissitami pineqartumi suliaassat nassuiaatitaannut ilaatinneqarnissaa tulluarsinnaavoq. Angallannermut attaveqaatinut suliat ilusertik pissutigalugu avataanut arlalinnik sunniuteqartarput, assersuutigalugu tak. kapitali 11. Umiarsualivinni suliaassat kommuninut suliaakkiissutigineqassappata, tamatumunnga atatillugu kommunit killeqarfii akimorlugit sunniutissat suunersut, taamaattoqassappallu avammut sunniutissat pitsaasut qanoq iliorluni siuarsarneqarsinnaanersut aammalu sunniutissat pitsaanngitsut qanoq iliorluni unitsinneqarsinnaanersut eqqarsaatigilluarneqartariaqarpoq.

Oqaatigineqareersutut Aaqqissuussaanermut Isumalioqatigiissitaq kommunit umiarsualivinni piginneqataalernissamut periarfissaat isummerfiginngilaa. 2007-imi Aningaasanut Inatsimmi kontomut pingaarnermut 87.73.10-mut oqaasertaliussami Namminersorlutik Oqartussat umiarsualiviutaasa nalingisa aktianik piginneqatigiiffimmut, Namminersorlutik Oqartussat saniatigut kommunip umiarsualiviup inissisimaffigisaata aammalu aningaasaliisussat namminersortut piginneqataaffigisinnaasaannut akileeqaataassutigineqarsinnaanerat periarfissinneqarpoq. Kisiannili umiarsualiviutileqatigiiffimmik taamaattumik pilersitsinissamut periarfissaq maannamut atorneqarsimanngilaq.

16.3.2 Mittarfiit

Aaqqissuussaanermut Isumalioqatigiissitaq inassutigaa Mittarfeqarfiit ingerlanneqarnerat atortullu aserfallatsaaliorneqarnerat ingerlaavarteq kommuninut tunniunneqassasoq, taamaaliornikkut umiarsualiviit, aputaajaanerit ikualattoornissamullu upalungaarsimanerit ataatsimut ingerlanneqalernerisigut pisariillisaanermi iluanaarutissanik pissarsisoqarsinnaasoq tikkuarneqarluni. Tamatuma kingorna Angallannermut Aqutsisoqarfik oqartussaasoralugu mittarfinnik nakkutilliineq Mittarfeqarfiit pingaarnertut suliaasarilissagaat oqaatigineqarluni.

Isumannaallisaaneq suliaassaavoq pingaaruteqartoq

Silaannakkut angallannermut tunngatillugu isumannaallisaanermut tunngasortaa aalajangiisuulluinnartumik pingaaruteqarpoq. Aaqqissuussaneq qanorluunniit ilusilernerqaraluarpat, isumannaallisaanermut piumasaqaatit naammassineqartariaqarput. Immikkoortoq 16.2-mi taaneqartutut Assartuussineq pillugu Isumalioqatigiissitaq isumaqarpoq, timmisartuni isumannaallisaanermut suliaassat Mittarfeqarfiit Angallannermut Aqutsisoqarfik suleqatigalugu

tigummiinnartariaqaraat. Ingerlatsineri suliasat pisariunngitsut nalinginnaasullu arlallit allanik suleqateqarluni pitsaannerusumik isumagineqarsinnaassat ilimagineqarsinnaavoq. Tamatumunnga atatillugu Assartuussineq pillugu Isumalioqatigiissitap ataatsimut isigalugu ilaatigut immikkoortoq 16.2 innersuussutigissavaa, ilaatigullu eqqarsaatigisassat, minnerunngitsumik silaannakkut angallassinermi avammut sunniutissanut atatillugu eqqarsaatigineqartariaqartut erseqqissaatigissallugit. Assartuussineq pillugu Isumalioqatigiissitaq naliliivoq, avammut sunniutissat silaannakkut angallassinermi aalajangiisuusussaasut, taamaattumillu kommuninut suliakkiinissamut namminersortunngorsaanissamullu il.il. atatillugu tamatumunnga attuumassuteqartut eqqarsaatigilluarneqartariaqartut.

2008-mi Inatsisartut ukiakkut ataatsimiinneranni timmisartoqarfiit pillugit inatsit akuersissutigineqarpoq. Tassani mittarfiit nutaat – nutaanik sananermut taamatullu mittarfinnik pioereersunik alliliinnermut atatillugu – aningaasalersorneqarnerini, Naalakkersuisut mittarfinnik pioereersunik aallarniutitut tunniussisinnaanermut periarfissinneqarput. Taamaallilluni kommunit piginneqataasinnaanerat, taamaallillutillu toqqaannartumik sunniuteqarsinnaanerit aammalu najukkani soqutigisanik isumaginnissinnaanerit periarfissinneqarpoq. Ingerlatseqatigiiffimmik taamaattumik pilersitsisinnaanermut periarfissaq – umiarsualivinnut atatillugu pisutut – aalajangersimasumik ujjartorneqarsimanngilaq.

16.3.3 Kiffartuunneqarnissamik isumaqatigiissutit

Inunnik nassiussanillu angallassinermut tapiisarnerit immikkoortoq 2.5-imi nassuiaatigineqarput. Tamatumunnga atatillugu 2010-mut aningaasanut inatsimmi kiffartuunneqarnissamik isumaqatigiissutinut aningaasat immikkoortinneqartut takussutissiaq 16.3.1-imi eqikkarlugit saqqummiunneqarput.²³⁹

Takussutissiaq 16.3.1 2010-mi kiffartuunneqarnissamik isumaqatigiissutit aqqutigalugit inunnik nassiussanillu angallassinermut tapiissutit

Ilaasunik angallassineq	117,70 mio. kr.
Royal Arctic Bygdeservice aqqutigalugu nassiussanik angallassineq	61,65 mio. kr.
Royal Arctic Line aqqutigalugu nassiussanik angallassineq	0,85 mio. kr.
Katillugit	180,20 mio. kr.

a. Ukiumut marloriarluni Qaanaamut tikittarnermut tunngasuvoq.

Najoqqutarisag: 2010-mut aningaasanut inatsit, kontot pingaannerit 73.01.08 aamma 73.01.15, qupp., 610 aamma 615.

Timmisartumik/qulimiguulimmik ilaasunik angallassineq

Timmisartumik/qulimiguulimmik ilaasunik angallassinermi tapiisarnerup isumaa takussutissiaq 16.3.2-mi takutinniarlugu misilinneqarpoq, tassanilu bilitsit akii, ilaasut namminneerlutik akiligaat agguaqatigiissillugit angalanermut ataatsimut agguaqatigiissillugit naatsorsorneqartunut sanilliunneqarput. Takuneqarsinnaasutut distriktini ilaasunik timmisartuussisarnermut annertoorsuarnik tapiisoqartarpoq, taamatullu tapiissutit amerlassutsimikkut distriktinut

²³⁹ Immikkoortumi matumani taperseeqatigiissitsisarneq imaluunniit toqqaannangitsumik tapiisarneq misissuiffigineqanngilaq, matumani assartuussineri suliasat aqqissuussaanerit, pingaartumik Namminersorlutik Oqartussat kommunillu akornanni ingerlanneqartoq sammineqarmat. Taamaattumik kiffartuunneqarnissamik isumaqatigiissutinut, immikkoortumut matumunnga ilaatinneqartunut isummerfissat kisimik pineqarput. Taperseeqatigiissitsisarneq aamma/imaluunniit toqqaannangitsumik tapiisarneq immikkoortoq 2.5-imi aamma immikkoortoq 16.5.2-mi ersarinnerusumik nassuiaatigineqarput.

assigiinngitsunut assigiinngingaatsiartarput, tamatumanilu aamma atugassarititaasut assigiinngissuteqarnerat takutinneqaqqippoq.

Takussutissiaq 16.3.2 2009-mi distriktini toqqarneqartuni tapiinertalimmik aamma tapiinertaqanngitsumik qulimiguulinnut timmisartunullu bilitsinut akit agguaqatigiissillugit

Distrikti	Bilitsip akia agguaqatigiissi llugu, kr.	Tapiissutit agguaqatigiissi nneri, kr.	Sullissisumut akiliutit agguaqatigiissillugit, kr.	Tapiissutit procentinngorlugit agguaqatigiissinne ri ^a
Qaanaaq	723	6.307	7.030	89,7
Kalaallit Nunaata avannaa, suluusallit atorlugit timmisartuussineq	1.696	4.546	6.242	72,8
Upernavik	625	1.799	2.424	74,2
Uummannaq	399	795	1.194	66,6
Qeqertarsuaq (ukiukkut)	784	1.147	1.931	59,4
Kalaallit Nunaata kujataa	439	530	969	54,7
Ammassalik	656	492	1.148	42,9
Ittoqqortoormiit	740	3.666	4.406	83,2

Najoqqutarisaaq: Ineqarnermut, Attaveqarnermut Angallannermullu Naalakkersuisoqarfik.

Umiarsuarmik ilaasunik angallassineq

Takussutissiaq 16.3.2-mi ilaasunik angallassinermut tapiissutaasartut taaneqartut saniatigut Namminersorlutik Oqartussat aasaanerani (maajip qiteqqunneraniit novembarip naaneranut) Qeqertarsuup Tunuani ilaasunik angallassinermut, kiisalu Kalaallit Nunaata qeqqani ilaasunik angallassinermut tapiissuteqartarput.²⁴⁰ Qeqertarsuup Tunuani umiarsuarmik ilaasunik angallassinermut tapiissutaasartut agguaqatigiissillugit 65,4%-iupput, kiisalu Kalaallit Nunaata qeqqani 64,3%-iullutik.

Takornariaqarneq

Sumiiffinni taaneqartuni ilaasunik angallassinermut tapiisarnerit aamma takornarianut iluaqutaasarpup. Takornariat aallarfissani pisariaqartuni inissanut inuttassaqaanngitsunut taamaallaat matusisarmata, takornariat kalaallit aningaasaqarnerannut iluaqutaasartussaappup. Kisiannili takornariat piumasaqarnerat naammassiniarlugu saniatigut pisinnaasanik pilersitsisoqassappat, takornariaqarnerup annertusineranut aamma Namminersorlutik Oqartussat ilaasunik angallassinermut atatillugu kiffartuunneqarnissamik isumaqatigiissutinut aningaasartuutissaat ilasussaappup.

²⁴⁰ Tamatumunnga atatillugu aamma sinerlugu angallavimmi, AUL-imit isumagineqartumi amigartooruteqarnissamut qularnaveeqqusiissutit taaneqassappup, tak. kapitali 15. Taakku kingullermi 11. august 2010-mut sivitsorneqarput, 2010-mi amigartoorutinut 6,8 mio. koruuninut qaffanneqarlutik, taamatuttaarlugu amigartooruteqarnissamut qularnaveeqqusiissutit 2011-mut ingerlateqqinneqarput, 12 mio. koruuninut sinaakkuserneqarlutik.

Assartuussineq pillugu Isumalioqatigiissitaq naliliivoq, taannartaa aamma angallannermi isumaliutersuutitut ilaatinneqartariaqartoq. Nunanut allanut arlalinnut assersuussilluni nunaqavissunut nunaqavissuunngitsunullu akit assigiinngiaartinneqarnerisigut tamanna periarfissaqartinneqarsinnaavoq.

Nassiussanik angallassineq

Aamma nassiussanik angallassinnermi amerlasuunik tapiisarnernik assersuutissaqarpoq. Royal Arctic Bygdeservice A/S-ip nunaqarfinnut/nunaqarfinniit aamma nunaqarfiit akornanni nassiussanik angallassineq akisussaaffigaa. Ingerlatseqatigiiffiup isertitai 2009-mi katillugit 73 mio. koruuniupput, taakkunanngalu 61,6 mio. koruunit usinik angallassinnermi kiffartuunneqarnissamik isumaqatigiissutitut, Namminersorlutik Oqartussanut isumaqatigiissutigineqartunit pissarsiarineqarput. Taamaattumik tapiissutitaat 80%-it sinnerlugit annertussuseqarput, ingerlatseqatigiiffik aamma ilaasunik angallassinnermit annikitsunik isertitaqartarmat.²⁴¹

Aaqqissuussaanermut Isumalioqatigiissitamit inassuteqaatit

Tassanili takuneqarsinnaavoq, inunnik taamatullu nassiussanik angallassinnermut atatillugu kiffartuunneqarnissamik isumaqatigiissutit ilusiligaanerannut tunngatillugu soqutigisanik aallussineq annertoorsuusinnaasoq.

Aaqqissuussaanermut Isumalioqatigiissitap inassutigaa, siunissami inunnik nassiussanillu angallassinnermut atatillugu isumaqatiginninniarsinnaanermit akisussaaffik kommuninut tunniunneqassasoq.

Inunnik angallassinnermut taamatullu nassiussanik angallassinnermut kiffartuunneqarnissamik isumaqatigiissusiortarnerni suliaasat Namminersorlutik Oqartussaniit kommuninut suliaakkiissutigineqarsinnaanerinit atatillugu isumaliutersuuteqarnermi pissutsit uku ilaatinneqartariaqarput:

- Kiffartuunneqarnissamik isumaqatigiissutit annertunersaat distriktikkaarlugit aammalu kommuneqarfiit killeqarfiisa iluini atuuttussatut isumaqatigiissutaapput. Taamaattorli Kalaallit Nunaata qeqqani isumaqatigiissut Sisimiunut, Maniitsumut Nuummullu, kiisalu taakkunani nunaqarfinnut tunngasuuvuq, taamaattumillu kommuninut marlunnut atuuttuulluni. Kommunit killeqarfinut ataatsimik saneqqutsisoqaraluartoq, ilaatigut avataanit sunniutissat eqqarsaatigalugit isumaqatigiissutit taakku akornanni qilerutaasut arlaqarput. Tassalu kiffartuunneqarnissamik isumaqatigiissutit ilusiligaaneranni timmisartut umiarsuillu angallannerinut pilersaarutit akornanni ataqatigiitsisinissap saniatigut, aamma nunap nunallu tamalaat akornanni ataqatigiitsisinissaq eqqarsaatigineqarpoq – assersuutigalugu ilaasut sapinngisamik amerlanerpaat ullup ataatsip ingerlanerani angalasinnaanissaat eqqarsaatigalugu.
- Namminersorlutik Oqartussaniit kommuninut sisamanut suliaakkiinnermi aningaasartuutit qaffassanersut ilaasariaqarpoq, tassani tunngaviusumik isumaqatiginninniarsinnaanermit

²⁴¹ Nassiussanik angallassinnermut 1. januar 2011-mi atuutilersussamik kiffartuunneqarnissamik isumaqatigiissuteqarnermut atatillugu, RAB umiarsuarnut nutaanut aningaasalersuinissamut aningaasaliissutissanik aningaasaliiffigineqarpoq. Aningaasat ukiuni sisamani siullermi ukiumut 15,78 mio. koruuninut amerlanerpaaffissalerneqarput, tamatumalu kingorna aningaasat isumaqatiginninniutigineqassapput. Aningaasaliissutissat RAL-imi nassiussinnermut akit tapertalerneqarnerisigut pissarsiarineqassapput.

tunngavissat annertusinerisigut akikinnerusunik isumaqatigiissusiorsinnaanermik kinguneqarnissaat naatsorsuutigineqartariaqarmat.

- Paarlattuanik Namminersorlutik Oqartussaniit kommuninut sisamanut suliaakkiineq najukkani pitsaanerusunik aaqqiinissamik kinguneqarsinnaassapput, taamaaliornikkut najukkani pimoorussineq annerulissasoq ilimagineqarsinnaammat. Tassalu najukkani qitiusumit, tassalu Namminersorlutik Oqartussanit najukkani pissutsit, tassunga ilanngullugu innuttaasut angalariaasissanut kissaataannik il.il. naammattunik ilisimasaqartoqannginnera isornartorsiorneqartarpoq.
- Angallassinermi suliassat, kiffartuunneqarnissamik isumaqatigiissutinit matussuserneqartartut kommunit sisamaasut akornanni allanngorangaatsiarsinnaammata, suliaakkiinissaq aamma kommunit akornanni nalimmassaanermut kommuninullu ataatsimoortumik tapiissutinit sunniuteqarsinnaavoq.
- Kiffartuunneqarnissamik isumaqatigiissutit neqerooruteqarfigitinneqarnerinut atatillugu 2009-mi apriilimi Ineqarnermut, Attaveqarnermut Angallannermullu Naalakkersuisoqarfik kommuninut sisamaasunut angalatitsivoq. Tamatumunnga atatillugu kommuninit kissaatit assigiinngingaatsartut paasineqarpoq. Tassalu Qeqqata Kommunian kisimi distriktimi angallassinermik tamarmiusumik tigusinissamik kissaateqarpoq, kiisalu Qaasuitsup Kommunea periarfissamik atuiniarani toqqaannartumik nalunaarluni. Tamanna kommunini marlunni taakkunani suliassat annertussusaannut attuumassuteqartutut isigineqassasoq qularutissaanngilaq. Qeqqata Kommuniani illoqarfiit marluk (Maniitsup aamma Sisimiut) eqqaanni nunaqarfiit sullinneqarsinnaasut, aammalu ukioq kaajallallugu imaatigut angallavigneqarsinnaasut ikittunnguupput. Akerliani Qaasuitsup Kommuneani nunaqarfiit amerlasoorsuupput avinngarusimasunillu illoqarfeqarluni, taakkulu pissutsini imaannaanngitsuni sullinneqartussaapput – pingaartumik ukuiuneri. Kommuneqarfik Sermersooq aqqissuussinermik pioreersumik naammagisimaarinnilluni oqariartuuteqarpoq, kiisalu Kommune Kujalleq angallasseriaatsinik toqqaasarnermut sunniuteqarnerunissaminik kissaateqarluni.

Assartuussineq pillugu Isumalioqatigiissitamit inassuteqaatit

Assartuussineq pillugu Isumalioqatigiissitap piffissamut isumalluutitigullu sinaakkusiussat iluanni inunnik angallassinermut nassiussanillu angallassinermut suliassaqarfimmi, ilaatigut nassiussanik angallassinermut suliassaqarfimmi ornigassanut ataasiakkaanut tapiissutaasartut annertussusaasa paasiniaaffigineqarnissaa ilaatinneqartariaqarluni, kiffartuunneqarnissamik isumaqatigiissusiortarnermi suliassat suliaakkiissutigineqarnerisa iluaqutissartaannik akornutissartaannillu naammaginartumik misissueqqissaarsinnaasimanngilaq.

Taamaattumik Isumalioqatigiissitap inassutigissavaa, tamanna pissappat suleqatigiissitamik, tamatuma iluaqutissartaannik akornutissartaannillu annertunerusumik misissuisussamik pilersitsisoqassasoq. Tamatumanissaaq sulineri tassani avataanit sunniinerit pingaaruteqarnerisa ilanngunneqarnissaasa pingaaruteqarnerat Isumalioqatigiissitap erseqqissarusuppaa. Kiisalu Isumalioqatigiissitap isumaqarpoq, ilaasunik angallassinermi usinillu angallassinermi apeqqutit misissorneqartussat assigiinngitsorujussuusut.

16.4 Unammilleqatigiinneq/kisernaassineq

Assartuussinnermut suliaasaqarfippiami pissutissamisuginnartumik, tassalu neqerooruteqartup ataasiinnaanerani aatsaat inuiaqatigiit aningaasaqarnerannut imminut akilersinnaasumik kisernaassiffiusut arlaqarput. Aammalu nunarujussuarmi Kalaallit Nunaattut ittumi, innuttaasut 56.000-erpiaallutik ikittuinnaasut aammattaaq siammarisimallutik nunassiffigisimasaanni tamanna annertunerusumik atuuttarpoq. Assersuutigalugu nunami illoqarfiit pingaarnersaanni illoqarfiillu annersaanni Nuummi marlunnik mittarfeqarnissaq inuiaqatigiit aningaasaqarnerat eqqarsaatigalugu sunniuteqarluartumik pisinnaanngilaq. Kisernaassinnermi ajornartorsiutaasoq tassaavoq, namminersortup kisernaassisuusup allat pilliutigalugit aningaasaqarnikkut iluanaaruteqarnissaminut kisernaassinnerminik atorluaasinnaanera, kiisalu pisortani kisernaassisuusoq immaqqa suliaassap sunniuteqarluartumik isumaginissaanut naammattumik kajumissaarutissaqarnani. Pissutsit taakku kingunerisaannik kisernaassinnermut maleruagassanik pisortatigoortunik amerlasuunik, tamatumunngalu atatillugu aqutsinnermik kinguneqartarput/malitseqartinneqartarput. Kisiannili unammilleqatigiinnermi suliaassat pisortanit isumagineqartussat suli arlaliusarput, kisiannili aamma ajornartorsiutit amerlasuut, soorlu sunniuteqarluartumik ingerlatsineq, niuerfimmi nammineerluni isumagineqartussaasarlutik.

Usinik assartuussineq

Isummerfissat taakku aamma Assartuussineq pillugu Isumalioqatigiissitap isumaliutersuutaanut tunuliaqutarineqarput. Sullualuup angallavigineqarsinnaanera suli piviusunngortinnagu, Imaprik ikaarlugu nassiussanik assartuussinnermi arlalinnik ingerlatsisoqarnissaq inuiaqatigiinnut imminut akilersinnaassasoq naatsorsuutigissallugu piviusorsiuunngilaq.

Aamma nassiussat Kalaallit Nunaanni Imaprik ikaarlugu mittarfimmit ataatsimiit arlalinniilluunniit nunami illoqarfiit sinnerinut ingerlaqittussat ima killeqartigippat suliaassallu immikkut ittumik ilisimasaqarfiususaatigalutik, – mikisunik ingerlataqarnermi pitsaannequtaasut eqqarsaatigalugit – inuiaqatigiit aningaasaqarnerat eqqarsaatigalugu ingerlatsisut arlaqarnissaat tunngavissaqarani. Umiarsuarnik sikunut qajannaallisaatitaqanngitsunik nalinginnaasunik nunap iluani umiarsualiviit akornanni atuinissaq ajornartorsiutitaqassanngitsuuppat pissutsit allaassagualarput.

RAL aamma ingerlatsinissamut akuersissut

Taamaakkaluartoq soorunami ullumikkut Imaprik ikaarlugu usinik angallassinissamut aammalu illoqarfiit akornanni usinik sullassinissamut kisernaassissusaatitaalluni ingerlatsinissamut akuersissutip Royal Arctic Line-p pigisaata iluarsineqarnissaaarseqqissarneqarnissaalu pisariaqarsinnaasoq mattunneqanngilaq, taamatullu ingerlatsinissamut akuersissuteqarfiusut iluanni sunniuteqarluartumik ingerlatsinerup pitsanngorsarneqarnissaa siuarsarneqartariaqarpoq, ilaatigut tak. kapitali 11. Iluarsiiffiusinnaasut Assartuussineq pillugu Isumalioqatigiissitap tikkuarusutai tassapput aatsitassarsiorfinnik ammaanerit illoqarfiit eqqaanniittut, taamaattumillu RAL-ip ingerlatsinissamut akuersissut malillugu suliaasaqarfiata iluaniittut, immikkut ittunik immikkut akuersissuteqarnissamik pissutissaqalersitsisinnaasut. Ataatsimut isigalugu suna inuiaqatigiit aningaasaqarnerannut naleqqunnerpaanersoq aalajangerneqarsinnaanngilaq, tamatumani aatsitassarsiornermik suliaassat ataasiakkaat apequtaasussaammata. Taamaattumik Assartuussineq pillugu Isumalioqatigiissitap isumaqarpoq, illoqarfinnut qanittumi aatsitassarsiorfiliornermut atatillugu ingerlatsinissamut akuersissummi pineqartunut ilaatitsinngissinnaanerit pisuniit pisunut, aatsitassarsiornermik suliaassaq aalajangersimasoq apequtaatillugu aalajangiiffigineqartariaqartut. Aamma uuliasiorluni misissuinnermut qalluinnermullu tunngatillugu isummerfissanik taamaattunik pisoqarsinnaavoq.

Tassalu Assartuussineq pillugu Isumalioqatigiissitap isumaqarpoq, taamatut pisoqarnerani Namminersorlutik Oqartussat RAL-imut ingerlatsinissamut isumaqatigiissutaanni annertuumik allannguuteqartitsinissaq tunngavissaqanngitsoq, tamatumunnga atatillugu aamma umiarsuarnik

nassiussanik assartuussinerup nunamut aalajangiisuulluinnartumik pingaaruteqarnera eqqarsaatigalugu pilersuinerup qularnaassusaata qulakkeerneqarnissaa pingaaruteqarmat. Aamma tamatumunnga atatillugu Aalborg Havn-ip 2022 tikillugu umiarsualivittut aallaavittut atorneqaannarnissaa pillugu Namminersorlutik Oqartussat isumaqatigiissutaat innersuussutigineqassaaq, taamatullu Royal Arctic Bygdeservice-mi umiarsuit nutaat aningaasalersorneqarnissaannut atatillugu aningaasalersuinissamut isumaqatigiissut, 1. januar 2011-mi atuutilersoq innersuussutigineqassalluni. Kiisalu RAL-imut ingerlatsinissamut isumaqatigiissut malillugu, taanna ukiut tamaasa decembarimi ukiunik marlunnik sioqutsilluni allakkatigut ilimasaarinikkut atorunnaarsinneqarsinnaavoq.

Silaannakkut angallassineq

Paarlattuanik Isumalioqatigiissitaq isumaqarpoq, silaannakkut angallassinermi Narsarsuarmi Kangerlussuarmilu Imapik qulaallugu timmisartunut mittarfiit Qaqortumi aamma Nuummi Imapik qulaallugu timmisartunut mittarfinnik taarserneqarpata, sullissisut akornanni unammilleqatigiinneq inuiaqatigiit aningaasaqarnerannut iluaqutaasinnaasumik annertunerulersinnaasoq, tassani pingaartumik Imapik qulaallugu timmisartunut mittarfiup Kangerlussuarmiit Nuummut nuunneqarsinnaanera tamanna eqqarsaatigalugu soorunami pingaarnerussalluni. Kangerlussuaq nunap Imapik qulaallugu timmisartunut mittarfiatut qitiusutut atorunnaarneqassappat, Air Greenlandip saniatigut sullissisut allat aallartissinnaanerminnut periarfissaat pitsaanerulissapput.

16.5 Aningaasalersuineq

Assartuussinermi attaveqaatinik sanaartornermut aningaasaliissutit nalinginnaasumik pisortanit aningaasalersorneqartarnerat ileqquuvoq. Ukiuni kingulliinerusuni nunani amerlasuuni qinigassatut allatut namminersortut aningaasaliisinnaanerat aningaasalersuisinnaanerallu annertuumik aallunneqarlersimavoq. Aningaasalersuinissamik aalajangiinermi tunngavissat pingaarutillit marluupput: taarsigassarsinermut aningaasartuutit aamma taarsigassarsinermi annaasaqaataasinnaasut.

Pisortat aningaasalersuinissaat toqqarneqarpat, aamma taarsigassarsinermut aningaasartuutit aningaasallu taarsigassarsiarineqartut utertillugit akilerneqarnissaannut aningaasassat qanoq ililluni pissarsiarineqarsinnaanersut isummerfigineqartariaqarpoq. Tassanilu aamma tunngaviusumik periarfissat marluupput: akileraartitsinikkut imaluunniit angallannermut atortut pineqartut atorneqarnerinut atuisut akiliuteqartinneqarnerat.

Assartuussineq pillugu Isumalioqatigiissitaq isumaqarpoq, namminersortut suliassanut aningaasaliinerisigut aningaasalersuinermi aamma tamanna angallannermut aningaasaliiffissanut aalajangersimasunut arlalinnut atorneqarsinnaasoq. Tamatumunnga atatillugu aamma isumaqartoqarpoq, aatsaat suliassaq aalajangersimasooq piareerpat tamatumunnga periarfissat ujartorneqarpata tulluarnersooq. Namminersortut suliassanut aningaasalersuinerisa ilusissat qanoq naleqqunnerpaamik ilusilerneqassanersoq – BOT-itut (Build, Operate and Transfer), OPP-tut (Offentligt Privat Partnerskab (pisortat aamma namminersortut suleqatigiinnerat)) allatulluunniit – aamma suliassamut aalajangersimasumut atatillugu naleqqunnerpaamik paasineqarsinnaavoq.

Immikkoortoq 16.5.1-imi siullermik taarsigassarsinermi erniat taarsigassarsinermullu aningaasartuutit misissorneqarput, kiisalu immikkoortoq 16.5.2-mi akileraarusersuineq atuisut akiliuteqartinneqartarnerinut sanilliullugu misissorneqarluni.

16.5.1 Namminersorlutik Oqartussat taarsigassarsitinnissaannut tatiginassuseqarnera: taarsigassarsinnermut aningaasartuutit annaasaqaataasinnaasullu

Nunap taarsigassarsitinnissamut tatiginassuseqarnera amerlanertigut akiitsorisinnaasat amerlassusaanik taaneqartut, tassalu pisortat aningaasanngorlugit akiitsui nunap tunisaasa ataatsimut nalingisa (BNP) ilaatut naatsorsorlugu –nalinginnaasumik procentinngorlugit takutinneqartartoq – atorlugu takutinneqartarpoq. Akiitsorisinnaasat amerlassusaat ilanngaasernagu taamatullu ilanngaaserlugu naatsorsorneqarsinnaavoq, akiitsorisinnaasat amerlassusaat ilanngaasereerlugit naatsorsorneqarnerini pisortat aningaasalersuinnermut aningaasartuutaasa nalingat pisortat pigisaasa aningaasaliiffigineqarsimasut nalingannik ilanngarneqartussaammat. Erseqqissassallugu pingaaruteqarpoq, pisortat akiitsui ilanngaasereerlugit taaguutaat, pisortat pigisaannik nalilinnik taagorneqartunit allaannerummat, pisortat angallannermut attaveqaatinik, atuarfinnik, napparsimmavissuarnik pisortallu pigisaannik piviusunngortinneqarsimasunik allanik sanaartugaataasa nalingat, akiitsorisinnaasat amerlassusaasa naatsorsorneqarnerinut ilaatinneqartanngimmata. Tassalu inoqutigiit aalaakkaasunik pigisallit amerlanersaat aamma suliffeqarfiit amerlanersaat sinneqartoofigisaminnik nalilinnik peqaraluarlutik, nalinginnaasumik ilanngaaseriikkanik akiitsoqartarput.

Akiitsorisinnaasat pingaarutaat

Taarsigassarsitinnissamut tatiginassuseqarnerup misissorneqarnerani akiitsorisinnaasat amerlassuserpiaat kisimi imaluunniit siullertut pingaarnertulluunniit isiginiarneqarneq ajorpoq. Tassani siullertut pingaarnertullu akiitsorisinnaasat amerlassusaasa ineriartornerat pingaarnertullugu isiginiarneqartarpoq. Assersuutigalugu akiitsorisinnaasat amerlassusaat ukiumiit ukiumut annertusiartorsimappat, tamatumalu allannngornissaa ilimanaateqanngippat, tamanna taarsigassarsitinnissamut tatiginassuseqarnermut sunniuteqarnerluttussaavoq. Sunniutaanerluttorlu taanna soorunami akiitsorisinnaasat amerlassusaasa annertusiartornera sukanerujartortillugu annertusiartortussaavoq.

Akiitsorisinnaasat amerlassusaasa ineriartornerat pissutsinit marlunnit aalajangerneqartarpoq: siullermik taarsigassarsiat erniaasa nalinginnaasut aamma nunap tunisaasa ataatsimut nalingisa annertusiartornerisa (BNP) nalinginnaasup akornanni pissusiusut, aappaatullu pisortani aningaasaatit nunap tunisaasa ataatsimut nalingisa (BNP) procentiisa inernerat. Ukiumiit ukiumut akiitsorisinnaasat amerlassusaat ilanngaasereerlugit procentpointinngorlugit uuttorneri imatut naatsorsorneqartarput:

Akiitsorisinnaasat amerlassusaasa ilanngaasereerlugit ukiup aallartinneraniit naaneranut qaffaataat procentpointinngorlugit= (Ukiumi ernialiussat, ukiup aallartinnerani akiitsut ilanngaaseriikkat procentinngorlugit ilanngaaserlugit naatsorsorneqartut – ukiumi nunap tunisaasa ataatsimut nalingisa (BNP) qaffaataat nalinginnaasumik procentinngorlugit) + nunap tunisaasa ataatsimut nalinginit (BNP) procentinngorlugit pisortat aningaasaliissutaanni ukiumi amigartoorutit.

Nunap tunisaasa ataatsimut nalingisa (BNP) ukiumut qaffaataat piviusunngortut 2 %-iuppata, kiisalu aningaasat naleerukkiartornerat ukiumut 3 %-iuppata, BNP nalinginnaasumik ukiumut 5 %-inik qaffassaaq. Taamaattumik akiitsorisinnaasat ilanngaasereerlugit amerlassutsimikkut qaffannginneranni, ilanngaasereerlugit akiitsunut ernialiussat ukiumut 5%-iusinnaapput. Ernialiussat ukiumut 5%-erpiappata, akiitsorisinnaasat ilanngaasereerlugit amerlassutsiaat allannguuteqassanngilaq, tamannali aatsaat pisortat aningaasaataat oqimaatigiippata pisinnaavoq (pisortat atuinerannut, aningaasaliissutaannut nuutaannullu pisortat aningaasartuutaat – akileraarutitigut akitsuutitigullu pisortat isertitaat).

Pisortat aningaasaatitigut amigartooruteqarsimappata, tak. akiitsut nalimmassarnerinut ungalusami assigeequtip kingorna immikkoortup aappaa, akiitsorisinnaasat amerlassutsimikkut qaffannissaat pinngitsoortinniarlugu, ernialiussat nunap tunisaasa ataatsimut nalingisa (BNP) ineriartornerannit nalinginnaasumit amerlanerunninginnissaat soorunami tamanna naammanngilaq. Pisortat aningaasaataanni amigartoorutit nunap tunisaasa ataatsimut nalingisa (BNP) 4%-iinik amerlassuseqarpata, tamatuma kingunerisaanik akiitsorisinnaasat amerlassutsimikkut ilanngaasereerlugit kisiisa isigalugit tamatuma kingunerisaanik 4 procentpointinik amerlassuseqassapput.

Tassalu pisortat aningaasaataanni amigartoorutit kisimik akiitsorisinnaasat amerlassutsimikkut ineriartornerannut aalajangiisuuneq ajorput. Nunap tunisaasa ataatsimut nalingisa (BNP) ineriartornerat nalinginnaasoq naalagaaffimmut akiitsut nalinginnaasut erniaannit qaffasinnerusimappat, taakku kingunerisaannik akiitsorisinnaasat amerlassusaannut ammut nanertuinissaat pinngitsoorneqassaaq. Aammalu erniat nalinginnaasut nunap tunisaasa ataatsimut nalinginik (BNP) naatsorsuinertulli naatsorsorneqarnerini aningaasat nalikilliarnerat atorneqartoq atorlugu naatsorsuisoqassappat, tamanna aamma nunap tunisaasa ataatsimut nalingisa (BNP) ineriartornerisa nalinginnaasut ernialiussanit nalinginnaasunit qaffasinneruneratigut takutinneqarsinnaavoq. Taamaattumik aamma tamanna tunngavigalugu aningaasaqarnermi kusanartumik ineriartortoqarnissaa, tassalu tunisassiorsinnaanerup qaffannissaa pingaaruteqarpoq.

Amigartoorutit aamma akiitsorisinnaasat annertussusaat

Takussutissiaq 16.5.1-imiit 16.5.3-mut nunani arlalinni pisortat amigartoorutaat akiitsorisinnaasallu amerlassusaat Kalaallit Nunaanni pissutsinut sanilliunneqarput. Takussutissiaq 16.5.1-imi 2007-ip naaneraniit 2012-ip naaneranut nunani arlalinni pisortat akiitsuusa ilanngaasigaanngitsut amerlassusaat takutinneqarput. Taamatuttaaq takussutissiaq 16.5.2-mi akiitsorisinnaasat amerlassusaat ilanngaaseriikkat takutinneqarput. Taakkununga ilassutitut takussutissiaq 16.5.3-mi pisortani naatsorsuutini nunap tunisaasa ataatsimut nalingisa (BNP) 2007-imiit 2012-imut %-inngorlugit inerneri takutinneqarput.

Aamma takussutissiaq 16.5.1-imi, takussutissiaq immikkoortuani kingullermi, 2007-imiit 2012-imut pisortat akiitsorisinnaasaasa amerlassusaat ilanngaaserneqanngitsut ineriartorsimanerat takutinneqarpoq.

Takussutissiaq 16.5.1 2007-imiit 2012-imut nunani arlalinni pisortat akiitsuini ilanngaasigaanngitsuni BNP %-inngorlugu

	2007	2008	2009	2010	2011	2012	Allannguut 2007-2012
Kalaallit Nunaat ^a	0,0	0,0	0,0	2,1	4,0	5,8	5,8
Euro-qarfiit	70,9	76,0	86,3	91,6	94,8	96,3	25,4
Island	53,3	102,4	119,6	124,9	116,9	111,3	58,0
Irland	28,9	49,4	72,7	104,9	112,7	115,6	86,7
UK	47,2	57,0	72,4	81,3	88,6	94,5	47,3
Portugal	68,8	74,1	86,3	92,9	98,7	100,6	31,6
Spanien	42,3	47,4	62,4	72,2	78,2	79,6	37,3
Danmark	34,1	42,3	51,8	53,7	55,2	58,0	23,9
USA	62,0	71,1	84,4	92,8	98,5	101,4	39,4
Frankrig	70,0	75,9	87,1	92,4	97,1	100,2	30,2
Grækenland	104,6	105,6	120,2	129,2	136,8	142,2	37,6
Tyskland	65,3	69,4	76,5	79,9	81,3	82,0	16,7
Italien	112,7	115,1	127,7	131,3	132,7	133,0	20,3

a. Tassani Namminersorlutik Oqartussat akiitsui kisimik ilaatinneqarput. Taakku saniatigut kommunit aamma ingerlatseqatigiiffiit Namminersorlutik Oqartussanit pigineqartut akiitsui, ilaatissallugit soqutiginaateqarsinnaasut ilaatinneqarput. 2009-p naanerani kommunit akiitsui, piffissami sivisuumi akilersugassat taamaallaat 105 mio. koruunit missaanniipput. 2009-p naanerani pigisaat akiliutaasinnaasut 300 mio. koruunerpiaapput. Ingerlatseqatigiiffinni Namminersorlutik Oqartussanit pigineqartuni akiitsutigut atugarisat allaaserisap iluani nassuiarneqarput.

Najoqqutarisat: OECD 2010. Economic Outlook No. 88. Paris, 2010-mi novembarimi aamma Aningaasaqarnermut Naalak-kersuisoqarfik.

Oqaatigineqartut pisortat aamma aningaasaqarnikkut nalilinnik pigisaqarsinnaammata, akiitsut ilanngaaserneqanngitsut nunat akornanni akiitsut ajornartorsiutaanerannut eqqornerpaamik takussutissaasinnaanngillat, taamaattumillu takussutissiaq 16.5.2-mi pisortat akiitsuinut ilanngaaseriikkanut, tassalu aningaasaqarnikkut pigisat uninngasuutillu assigiinngissutaat nunap tunisaasa ataatsimut nalingi (BNP) %-innorlugit, kisitsisit issuarneqarput. Takussutissiaq 16.5.2-mi immikkoortumi kingullermi 2007-imiit 2012-imut pisortat akiitsuisa ilanngaaseriikkat ingerlasimanerat takutinneqarpoq. Takussutissiaq 16.5.1-ip aamma takussutissiaq 16.5.2-p akornanni sanilliussinermi takuneqarsinnaasutut, piffissami misissuiffigineqartumi pisortat akiitsuisa ilanngaaserneqanngitsut ilanngaaserneqartullu ineriartorerisa akornanni ersarissumik ataqatigiittoqanngilaq, tamannalu aamma naatsorsuutigineqarsinnaasimangilaq.

Takussutissiaq 16.5.2 2007-imiit 2012-imut nunani arlalinni pisortat akiitsuini ilanngaaseriikkani BNP %-inngorlugu

	2007	2008	2009	2010	2011	2012	Allannguut 2007-2012
Kalaallit Nunaat ^a	-20,7	-17,5	-11,1	-2,9	-0,8	1,2	21,9
Euro-qarfiit	42,1	46,4	53,7	58,7	61,7	63,3	21,2
Island	-1,0	26,1	39,8	45,2	45,7	43,1	44,1
Irland	-0,3	11,3	28,6	61,5	69,7	74,6	74,9
UK	28,5	33,0	43,8	51,3	57,6	62,3	33,8
Portugal	42,7	47,1	57,4	63,2	67,6	70,0	27,3
Spanien	18,5	22,9	34,3	43,4	49,3	52,8	34,3
Danmark	-3,8	-6,7	-4,5	0,3	4,2	6,8	10,6
USA	42,4	48,3	59,7	67,8	74,3	78,2	35,8
Frankrig	33,8	43,4	50,8	57,1	61,8	64,7	30,9
Grækenland	72,5	78,7	88,3	97,3	105,1	110,1	37,6
Tyskland	42,2	44,0	48,5	50,5	51,6	52,0	9,8
Italien	87,0	89,7	100,0	103,3	104,7	105,0	18,0

a. Tassani Namminersorlutik Oqartussat akiitsui kisimik ilaatinneqarput. Taakku saniatigut kommunit aamma ingerlatseqatigiiffiit Namminersorlutik Oqartussanit pigineqartut akiitsui, ilaatissallugit soqutiginaateqarsinnaasut ilaatinneqarput. 2009-p naanerani kommunit akiitsui, piffissami sivisuumi akilersugassat taamaallaat 105 mio. koruunit missaanniipput. 2009-p naanerani pigisaat akiliutaasinnaasut 300 mio. koruunerpiaapput. Ingerlatseqatigiiffinni Namminersorlutik Oqartussanit pigineqartuni akiitsutigut atugarisat allaaserisap iluani nassuiarneqarput.

Najoqqutarisaa: OECD 2010. Economic Outlook No. 88. Paris, 2010-mi novembarimi aamma Aningaasaqarnermut Naalakkersuisoqarfik.

Tassani aamma pisortat akiitsorisinnaasaasa amerlassusaat ilanngaaseriikkat nunap taarsigassarsitinnissamut tatiginassuseqarneranut takussutissatut atussallugit ajornartorsiortitsinngitsuunngillat. Pisortat akiitsuia ilanngaasereerlugit naatsorsorneqarnerini, pisortat pigisaat, illuutit, aqqusernit, mittarfiit il.il. nalingi oqaatigineqareersutut ilanngunneqanngillat.

Takussutissiaq 16.5.1-imi aamma takussutissiaq 16.5.2-mi nunani takutinneqartuni 2007-imiit 2012-imut pisortat aningaasaqarnikkut pigisaasa nunap tunisaasa ataatsimut nalingi (BNP) %-inngorlugit inernerit takussutissiaq 16.5.3-mi takutinneqarput. Takussutissiaq 16.5.3-mi 2007 aallaavigineqarpoq, 2008-mi septembarimi aningaasakilliornerup atuutilernerpaa takussutissiorniarlugu. Aningaasakilliornerup pisortat aningaasaqarnikkut pigisaannut sunniuteqarnera takussutissiaq 16.5.3-mi ersarilluinnartumik takutinneqarpoq.

Takussutissiaq 16.5.3

2007-imiit 2012-imut nunani arlalinni pisortat akiitsuini inernerini BNP %-
inngorlugu

	2007	2008	2009	2010	2011	2012	Allannguut 2007-2010	Allannguut 2007-2012
Kalaallit Nunaat ^a	-2,4	-2,7	-8,0	-1,9	-1,6	-1,6	0,5	0,8
Euro-qarfiit	-0,6	-2,0	-6,2	-6,3	-4,6	-3,5	-5,7	-2,9
Island	5,4	-13,5	-9,9	-6,3	-2,7	0,6	-11,7	-4,8
Irland	0,0	-7,3	-14,2	-32,3	-19,5	-7,4	-32,3	-7,4
UK	-2,8	-4,8	-11,0	-9,6	-8,1	-6,5	-6,8	-3,7
Portugal	-2,8	-3,0	-9,4	-7,3	-5,0	-4,4	-4,5	-1,6
Spanien	1,9	-4,2	-11,1	-9,2	-6,3	-4,4	-11,1	-6,3
Danmark	4,8	3,4	-2,8	-4,6	-3,9	-2,8	-9,4	-7,6
USA	-2,9	-6,3	-11,3	-10,5	-8,8	-6,8	-7,6	-3,9
Frankrig	-2,7	-3,3	-7,6	-7,4	-6,1	-4,8	-4,7	-2,1
Grækenland	-5,4	-7,8	-13,7	-8,3	-7,6	-6,5	-2,9	-1,1
Tyskland	0,3	0,1	-3,0	-4,0	-2,9	-2,1	-4,3	-2,4
Italien	-1,5	-2,7	-5,2	-5,0	-3,9	-3,1	-3,5	-1,6

a. Namminersorlutik Oqartussani IST-p inernerani BNP-ip %-atut naatsorsorlugu allanneqarpoq. 2009-mi Namminersorlutik Oqartussat Royal Greenland A/S-imut aningaasaliineq. 2009-mi amigartoorutaasut affaat sinnilaarlugit amerlassusilinnut pissutaapput.

Najoqqutarisaq: OECD 2010. *Economic Outlook No. 88*. Paris, 2010-mi novembarimi aamma Aningaasaqarnermut Naalak-kersuisoqarfik.

Takussutissiaq 16.5.3-mi takuneqarsinnaasutut Islandimi, Irlandimi, UK-mi, Spaniami aamma USA-mi 2008-p kingorna ukiumi ataatsimi arlalinniluunniit pisortat amigartoorutaat 10%-it sinnerlugit amerlanerusimapput, taamatullu Portugalimi 2009-mi pisortat amigartoorutaat nunap tunisaasa ataatsimut nalingisa (BNP) 10%-at tikillugit amerlassuseqarsimallutik. Nunat taakku tamarmik taarsigassarsitinnissamut tatiginassuseqarnermi ajornartorsiorsimapput, tassani taamaallaat USA immaqalu UK pinnatik. USA nunaavoq aningaasat nalinginut sillimmateqarfiusoq, aammalu nunarsuarmi aningaasaqarnerpaatut immikkut ittumik inissisimalluni. Aammalu UK-mi missingersuutini annertoorsuarmik ikilisitsisoqarsimavoq.

Pisortat naatsorsuutaanni missingersuutaannilu amigartooruteqartoqaraangat – oqaatigineqartutut – soorunami pisortat akiitsorsinnaassusaasa amerlassusaanni akiitsut ilanngaasereerlugit amerlisarput. Tassanili kisitsisitigut paasissutissanik naatsorsuisoqartillugu ataqtigiiit ataasiinnaaneq ajorput, aningaasat nalingisa, pappiaqqat nalillit aktiallu il.il. nalingisa ineriartornerat pisortat naatsorsuutaasa inernerinut, kisitsisitigut paasissutissani matumani naatsorsorneqartunut sunniuteqartarnerisa saniatigut aamma akiitsut inernerinut sunniuteqarsinnaasarmata.

Matumani pisortat akiitsorsinnaassusaasa amerlassusaat – amerlassutsit ilanngaasigaanngikkaluarpata ilanngaasigaagaluarpataluunniit – kisimik taarsigassarsitinnissamut tatiginassuseqarnermut aalajangiisuususaappata, Kalaallit Nunaat pitsaalluinnartumik taarsigassarsitinnissamut tatiginassuseqartussaassagaluarpog, tak. takussutissiaq 16.5.1 aamma 16.5.2. Amerlassusiliussat taakku, ilaatigut pisortat aningaasaqarnikkut pigisaasa inernerinit aalajangerneqartut, ineriartornerat tamatumunnga naliliiniarnermut ilaatinneqarluarpataluunniit, tamanna atuuttussaavoq, tak. takussutissiaq 16.5.3. Kisiannili Kalaallit Nunaannut atatillugu minnerpaamik pissutsit allat marluk ilaatinneqartussaapput: 1) kalaallit aningaasaqarnerannit aningaasaatit amerlassusaat ataqtigiinnerallu, aamma 2) ingerlatseqatigiiffinni pisortanit pigineqartuni akiitsoqarnikkut pissutsit.

Akiitsut annaasaqarfusinnaasullu

Kalaallit Nunaata aningaasaqarnerani sulí – ataatsimoortumik tapiissutit eqqaassanngikkaanni – aalisarnerup ineriartornera apeqqutaasorujussuuvog – tassani amerlassutsit akillu pineqarsimasinnaapput. Taamatut illuatungaannarsiortoqarnera niuernikkut atugassarititaasunut tunngaviusunut nunamut taamatullu aamma taarsigassarsititsisinnaasunut annertuumik nalorninartoqartitsivoq. Taakku saniatigut suliffeqarfiit pisortanit pigineqartut, soorlu Royal Greenland A/S, Royal Arctic Line A/S, Tele Greenland A/S aamma KNI A/S kalaallit aningaasaqarneranni annertoorsuarmik pingaaruteqarput.²⁴²

Pisortat nalinginnaasumik ingerlatseqatigiiffiit taakku taarsigassarsiaannut akiliinissaq pissusaaffiginngikkarluaarat, tamanna pissusiviusut malillugit pissannginnerseq apeqqutaavoq. 2009-mi Namminersorlutik Oqartussat Royal Greenland A/S-imut 500 mio. koruuninik aningaasaatinut akileeqataassutitut aningaasaliissuteqarput, tassalu ingerlatseqatigiiffiup akiitsuisa tamarmiusut 20%-ingajaannik, taamaaliornikkut ingerlatseqatigiiffiup avammut aningaasalersuisinnaanermut periarfissai qulakkeerniarneqarlutik. Tamatumunnga atassuteqartut taarsigassarsititsiniartut arlallit isumaliutersuutaannut ilaatinneqartassasut ilimagineqarsinnaavoq, pingaartumik ingerlatseqatigiiffiit pisortanit pigineqartut amigartooruteqarlutik imaluunniit annikitsuinnarnik sinneqartooruteqarlutik ingerlatsillugit.

Ingerlatseqatigiiffiit tallimat taaneqartut 2008-p naanerani akiitsui ilanngaasereerlugit erniaqartinneqartut 4.075 mio. koruuniupput. Akiitsut taakku 2009-p naanerani 3.273 mio. koruuninut ikilipput, tamatumunngalu Namminersorlutik Oqartussat 2009-mi aasakkut Royal Greenland A/S-imut 500 koruuninik akisussaaffeqarfiusumik taarsigassarsititsinerat aamma atasutut isigineqartariaqarpoq.

Ingerlatseqatigiiffiit 2010-mi akiitsuisa annertuumik allannguuteqarnissaat naatsorsuutigineqanngilaq. Kisiannili 2011-mi aamma 2012-imi akiitsut amerleqqinnissaat naatsorsuutigineqarpoq, ilaatigut Royal Arctic Line A/S-imi usitussutisunik nutaanik pisisoqartussaammat. Ingerlatseqatigiiffiit taaneqartut akiitsui erniaqartinneqartut 2008-mi aamma 2009-mi nunap tunisaasa ataatsimut nalingisa (BNP) 40%-ii inorlugit amerlassuseqarput.

Pisortat taarsigassarsitinneqarnissamut tatiginassuseqarnerat

Nunani taarsigassarsitinneqarnissamut tatiginassuseqartutut isigineqartuni pisortat nalinginnaasumik namminersortunut naleqqiullutik erniakinnerusunik taarsigassarsisinnaasarpot, tassanilu soorlu illuatungaani naalagaaffimmi pappiaqqat nalillit erniaasa aammalu illuatungaani aningaasanik taarsigassarsititsisarfiit suliffeqarfinnilu pappiaqqat nalillit akunnerminni assigiinngissuteqarnerat tunngavigineqarpoq. Tamanna assersuutigalugu Danmarkimi atuuppoq. Sanilliussilluni annertussutisunik aammalu pisortat akiitsuisa amerlassutsimikkut ineriartornerannik misissuinernut atatillugu tamanna aamma Kalaallit Nunaannut atuutissasoq, Assartuussineq pillugu Isumaliogatigiissitaq isumaqarpoq.

Annaasaqarsinnaaneq eqqarsaatigalugu sapinngisamik annerpaamik pissarsisinaanissaq taarsigassarsititsiniartut anguniartartussaavaat, taamaattumillu namminersortut taarsigassarsititsisussat Kalaallit Nunaanni suliassanut taarsigassarsititsinerminnut atatillugu immikkut pitsaassuilinnik piumasaqaateqarnissaasa naatsorsuutigineqarnissaa piviusorsioortussaangilaq, tamatumani

²⁴² Ingerlatseqatigiiffiit taakku tamarmik Namminersorlutik Oqartussanit 100%-imik pigineqarput. Air Greenland A/S-imi, aammattaaq Kalaallit Nunaanni suliffeqarfittut pingaaruteqartorujussuusumi Namminersorlutik Oqartussat 37,5%-inik piginneqataapput..

anigaasalersuiffissaq aatsitassarsiorfiugaluarpat imaluunniit angallannermut tunngasuugaluarpat apeqqutaatinnaq. Tamatumunnga atatillugu aamma taarsigassarsitsinnermut anigaasartuutit, soorlu ingerlatsinissamut akuersissummut atugassarititaasut allanit iluanaarnerusut atuutsinnerisigut toqqaannangitsumik matussusertinniarneqartut eqqumaffiginissaat aamma pingaaruteqarpoq.

Annaasaqaataasinnaasunik pitsaasumik siammartitsineq

Oqaatigineqareersut taarsigassarsianut anigaasartuutit anigaasalersuinissamut isumaliutersuuteqarnermi tunngavissat pingaarutillit marluusut aappaannaraat. Annaasaqaataasinnaasortaa aamma ilaatinneqartariaqarpoq. Assersuutigalugu suliassanut anigaasaliiffissanut paasisutissat/ilisimasat assigiinngitsorujussuarmik agguagaasimasinnaapput. Assersuutigalugu pisortat uuliamik tunisassiornermut, aatsitassarsiorfinni tunisassiornermut, aluminiumik tunisassiornermut il.il., taakkunungalugu atatillugu annaasaqaataasinnaasunut ilisimasaat, nunani tamalaani ingerlatseqatigiiffiit, suliassaqarfinni taakkunani suliagartuusut ilisimasaattut annertutigisimasinnaangillat. Taamaattumik pisortat, pingaartumik kalaallit anigaasaqarnerattut annikitsigisumik anigaasaqartillutik anigaasalersuinissamut suliassanik ingerlatseqatigiiffinnut taamaattunut, ilaatigut aamma immikkut ilisimasaqarnertik tunngavigalugu tunisassiornermut atatillugu annaasaqaataasinnaasunik suliagarnissamut naammattumik nukissalinnut paasisimaarinnittunullu nuussinissaat naapertuutissaaq. Tamanna tupinnangitsumik Maniitsup eqqaani aluminiumik tunisassiorfissamut misissuiffigineqartumut atatillugu atorneqarsinnaavoq, aammalu uuliamik tunisassiornissamut immaqalu aamma aatsitassarsiornissamut atorneqarsinnaalluni. Annaasaqaataasinnaasut qanoq agguarneqassanersut, akuersissutinut piumasaqaatitigut imaluunniit suliassanut piumasaqaatit allat aqutigalugit ersersinneqassasoq ilimanarpoq. Ilisimasat assigiinngiaartut qanoq pingaaruteqartiginissaannut atatillugu soorunami namminersortut/pisortat BOT (Build, Operate and Transfer) imaluunniit OPP-mut (Offentligt Privat Partnerskab) ilusiliussat assigiinngitsut atorlugit suleqatigeeriaasiisa assigiinngitsut arlaata atorneqarnissaanik isumaliutersuuteqarnissaq immaqalu aalajangernissaq pingaaruteqarpoq.

Pisortat anigaasalersuinissaat pingaarnerusariaqarpoq

Suliassat Assartuussineq pillugu Isumalioqatigiissitap misissuineranut ilaatinneqartut, tassalu mittarfiit, umiarsualiviit atortullu taakkunungalugu atasut amerlanertigut assigiiaartuusarput, taamaattumillu ilisimasat assigiinngiaarnerisa ajornartorsiutaanissaa annikitsuaassalluni. Taamaattumik Assartuussineq pillugu Isumalioqatigiissitaq isumaqarpoq, taarsigassarsitinneqarnissamut tatiginassuseqannginnerup imaluunniit pissutsit immikkut ittut tamanna pisariaqalersippagu aatsaat namminersortut anigaasalersuinissaannik eqqarsartoqarnissaa tulluassasoq.

Pissutsit immikkut ittut taamaattut tassaasinnaapput, pisortanik piginnittuuffiusumi arlaannik peqquteqartumik aserfallatsaaliuinissamut anigaasat naammannissaasa ajornartinneqarnerat, pisortat atortuisa niuernermit tunngaveqarluni ingerlatsinissamut periarfissat atorneqannginnerat, naak soorlu mittarfinni pisiniarfiit il.il. suliariumannittussarsiuunneqarnissaat periarfissaqartinneqaraluartoq, soorlumi Kangerlussuarmi Narsarsuarmilu nioqqutissanut akitsuuteqanngitsunut pisiniarfiit, Mittarfeqarfinnit ingerlanneqaratik KNI-mit ingerlanneqartut.

Tamatamani pisortat anigaasalersuinissaat namminersortut anigaasalersuinissaannit taarserneqaannarani, aammattaaq pisortat piginnittuunerat namminersortut piginnittuunerannit taarserneqarpat, aamma inuiaqatigiit inuiaqatigiinni suliassat pingaarutillit, tassanimi assartuussineq minnerunngitsumik inuiaqatigiinnut kalaallinut taamatut isigineqarsinnaammat, suliarineqarnerannut

nakkutilliisinnaanerminnik annaasaqassanersut ilanngunneqartariaqarpoq, aamma tak. kapitali 2.²⁴³ Namminersortut piginnittuuneranni tunngaviusumik atuisut aningaasartuutitut, taakkunungalu aamma ilanngullugit aningaasalersuinnermut aningaasartuutitut nammattuusarput, tassa atuisut akiliuteqartinneqartarnerisigut imaluunniit toqqaannangitsumik piseqataatinneqartarnerisigut. Kisiannili namminersortut piginnittuunerat aamma/imaluunniit aningaasalersuinnerat annertunerusumik naammassisaqarsinnaanermik kinguneqassappat, tamanna inuiaqatigiit aningaasaqarneranni iluaqutissartaqarpoq, taamatullu atuisunut iluaqutaasussaalluni.

Kiisalu oqaatigineqassaaq, namminersortut aningaasalersuinissaat pingaartumik suliassanut aningaasalersuinissamut atatillugu soqutiginaateqartussaammat, kisiannili pisortani siunertanut tamakkiissunut atatillugu taamaattussaananani.

Assartuussineq pillugu Isumalioqatigiissitap suliassaasa allattorsimaffianni suliassat ilaattut allassimavoq, ”*avataanit aningaasalersuisinnaasut aamma aningaasalersueriaatsit misissuiffigineqarnissaat*”. Aningaasalersuisinnaasut aningaasalersueriaatsillu suut atorneqarsinnaanissaannut piginnittoqarnerup ilusaa apeqqutaasussaavoq. Matumani pisortat aamma namminersortut piginneqataanerisa akornanni immikkoortitsinissaq aalajangiisuusussaavoq, taakku akornanni ilusiliussat akunnermuliutsinneqartut arlaqarmata: pisortat/namminersortut kattullutik piginnittuunerat; siullermik namminersortumit pigineqartoq tamatumalu kingorna pisortanit pigineqartoq (BOT assigalugu), imaluunniit pisortat piginnittuunerat namminersortut piginnittunngornerannik kinguneqartoq (namminersortunngorsaanerit assigalugit). Oqaatigineqareersutut aatsaat suliassanut siunnersuutini aalajangersimalluinnartunik piareertoqartillugu, suliassanut aningaasalersuinissamut niuerfiup misissuiffigineqarnissaa soqutiginaateqarlualertussaavoq. Taamaattumik Assartuussineq pillugu Isumalioqatigiissitap suliassaqaarfik taanna annertunerusumik aallutinngilaa.

16.5.2 Akileraarutitigut aningaasalersuineq imaluunniit atuisunik akiliuteqartitsisarneq – inaarutaasumik aningaasalersuisarneq

Pisortat aningaasartuutaat siunissamut ungasissumut akileraarutit imaluunniit atuisunik akiliitsisarneq aqqutigalugu aningaasalersorneqartariaqarput. Tunngaviusumik ilusiliussat taakku akornanni toqqaanissamut ilaatigut makku apeqqutaassapput: akileraarutitigoortitsinerup annertussusaa, kiisalu pissusilersortarnermik sunniinerit, unammilleqatigiinnermi pissutsit aamma agguaanerit.

Siunissaq ungasissoq eqqarsaatigalugu akileraartarneq pillugu allaaserisani tunngaviusumik isumaqartoqarpoq, akissarsianit akileraarutit (isertitanit akileraarutit) akissarsianut tutsinneqartassasut, taamaattumillu akissarsianut aningaasartuutit tamanna pissutigalugu qaffanneqassanngitsut. Aamma nioqqutissanik atuinnermut akitsuutit atuisut akiliutaattulli siunissaq ungasissoq eqqarsaatigalugu akissarsianut aningaasartuutitut sunniuteqassasut naatsorsuutigineqanngilaq, naak aningaasartuutissat taakku atuisunut akinut tutsinneqarnissaat naatsorsuutigineqaraluatoq. Tamanna tunngavissatut

²⁴³ Angallassinermut atortut annertuut, avataanut sunniutissanut pingaarutilinnut tunngassuteqarsinnaasut nakkutigineqarnerinik annaasaqarneq ajornartorsiorfiunngitsoorsinnaanngitsoq, ilaatigut danskit Aningaasaqarnermut Inuussutissarsiornermullu Ministeriata Brian Mikkelsen-ip 26. april 2010-mi apersorneqarnermini oqaatigaa: ”Siusinnerusukkut sapinngisamik annertunerpaamik namminersortunngorsaaneissamik tapersersuisuulluartausimavunga. Maannali taamaanngilanga. Tassani suliassat pissutigalugit, aammali isumaqarama, suliassat ilaannut naalagaaffiup sunniuteqarsinnaanissaa pingaaruteqartoq.” Tamanna Københavnimi mittarfinnut taamatullu TDC-mut, aningaasaateqarfinnut tunineqarsimasunut, taamaattumillu tamatumunnga atatillugu naalagaaffiup toqqaannartumik sunneeqataasinnaajunnaarneranik kinguneqartunut atatillugu oqaatigineqarpoq.

aalajangiunneqarpat, akileraarutit qaffaatissaat taamaattut piffissaq qaninnerusoq eqqarsaatigalugu unammillersinnaanermik ajornerulersitsissaaaq, tamannali aamma ajortorujussuusinnaavoq.

Akileraarutit nikitsitsisarput

Kisiannili akileraarutit qaffannerisa kingunerisaanik inoqutigiit suliffeqarfiillu pissusilersornerat pitsaanngitsunik sunniuteqarfigissavaat/nikitsissavaat, aamma tak. immikkoortoq 1.5.3. Taamaakkaluartoq tamatumunnga atatillugu pisortani suliassanut aningaasalersuinnermut akileraarusiinerup atorneqarneranut soorunami pissutaavoq, aningaasalersuinissamut periarfissanik pitsaanerusunik atuutsinneqalersinnaasunik imaluunniit atuutsitsilernissamut periarfissaqarfiusunik soqanngitsoq politikikkut naliliisoqarmat.

Sullissinnermik pisortanit neqerooruteqartitsivigineqartunik, soorlu mittarfinnik, atuartitaanermik, napparsimmavissuit sullissinnerannik il.il. atuisut akiliuteqartinneqartarnerat akileraarutitigut akiliisitsinissamik pisariaqartitsineq annikillisinniarlugu atorneqarsinnaavoq. Atuisunik akiliuteqartitsisarnerup atorneqannginnissaanut pissutsit arlallit tunngavilersuutigineqarsinnaapput. Ilinniartitaanermik napparsimasunillu passussinnermik akeqanngitsumik atuisinnaanermut agguassinnermi isummersuutit nalinginnaasumik tunngavigineqartarput, kisiannili aamma pitsanngorsaanissamik isiginninniarnermik tunngaveqarsinnaallutik. Ilinniartitaanermut suliassaqaqfimmi aarlerinartorsiorusussuseqannginneq aammalu namminersortunit aningaasalersuinissap periarfissaqannginnera innuttaasut ilinniartitaanikkut appasippallaamik inissinneqarnerinik kinguneqarsinnaavoq. Peqqinnissaqaqfimmi suliat ersarinnginnerisa kingunerisaanik, atuisunik akiliuteqartitsisarneq aqqutigalugu sillimmasiisarnikkut niuerfimmi aalajangerneqartumik aaqqiinissaq akisoorujussuanngorsinnaavoq.²⁴⁴

Assartuussinnermi atuisut akiliutaat

Assartuussineq nalinginnaasumik atugarissaarnermi suliassaqaqfittut qitiusutut isigineqarneq ajorpoq. Taamaammat aamma assartuussinnermi sullissinnerit pisortanit neqerooruteqartitsivigineqartut atuisunut akitsuutit aqqutigalugit tamakkiisumik ilaannaasumilluunniit aningaasalersorneqarnissaat naleqquppoq. Assartuussinnermi soorlu mittarfinni sullissinnernit, Mittarfeqarfinnit isumagineqartuni tamanna atuuppoq, tak. immikkoortoq 16.2. Mittarfeqarfiit suliassaqaqfinni akuersissuteqarfiusuni ingerlatsinnermut atatillugu sullissinneranni, tak. Mittarfeqarfinnut missingersuutitigut sinaakkutissat, suliassat Akinut Akiliisarnermullu Malittarisassani akit, aammattaaq kingullermik 1. maj 2010 aallarnerfigalugu allanngortinneqartut aqqutigalugit tamakkiisumik aningaasalersorneqarnissaat siunnerfigineqarpoq, aamma tak. immikkoortoq 16.2. Boks 16.5.1-imi assartuussinnermi, atuisunik akiliisitsisarnerup annertunerusumik atulernissaata naleqquttorujussuuneranik ersersitsisoq assersuutitut saqqummiunneqarpoq.

²⁴⁴ Tamatumunnga atatillugu akuttunngitsumik amerikamiut peqqinnissaqaqfiat eqqaaneqartarpoq. 2007-imi USA-mi peqqinnissaqaqfimmu atugaasartuutit nunap tunisaasa ataatsimut nalingisa (BNP) 16,0%-iinik amerlassuseqarput, naak inuit amerlasuut peqqinnissaqaqfimmu sillimmasiissutinit matussuserneqartanngikkaluartut Aningaasartuutit taakku qaffasissorujussuunerinut ilaatigut innuttaasunit peqqinnissaqaqfimmu sillimmasiissutinit matussusigaasunit, aammalu ilaatigut neqerooruteqartartunit namminersortunit katsorsarneqarsinnaasunit piumasaqarnerup killilersoruminaatsorujussuunera pissutaavoq, taamatullu peqqinnissaqaqfimmi, aammattaaq sillimmasiisarfinni suliat ersarinnginnerisa kingunerisaanik allaffissornermut aningaasartuutit amerlasoorujussuunerat pissutaallutik. USA nunanit allanit allaanerujussuuvuq. Tassalu peqqinnissamut aningaasartuutit 2007-imi Danmarkimi 9,8%-iusimapput, Norgemi 8,9%-iusimapput, Sverigemi 9,1%-iusimapput, Finlandimi 8,2%-iusimapput, Tysklandimi 10,4%-iusimapput aammalu U.K.-mi, USA-mut naleqqiullugu peqqinnissaqaqfimmik namminersortunngorsaanermik annikinnerujussuarmik atuiffiusumi 8,4%-iusimapput, tak. OECD (2009, takussutissiaq A12).

Boks 16.5.1 Umiarsualivinnut akitsuutit

Umiarsuit angallatillu nunaqavissut tamarmik umiarsualivinnut akitsuumik akiliisinneqarneq ajorput. Tamanna – nalunaarusiami *Kalaallit Nunaanni umiarsuit atorsinnaanngitsut peerneqarnissaat pillugu siunnersuut-mi* ersarinnerusumik nassuiaatigineqartutut – naleqqutinngitsunik arlalinnik kinguneqartussaavoq, umiarsuit angallatillu atorunnaarsimasut, taamaatinneqarsimasut imaluunniit atorsinnaanngitsut umiarsualivinni inissamik tiguisarmata – taamaalillunilu umiarsualivimmi pisinnaasanut piumasaqaatinik annertusittisarlutik – Umiarsualivinni oqartussaasut umiarsualivinnut maleruagassani § 17, imm. 1, oqaaseqatigiit siullit malillugit ilaatigut umiarsuarnik umiarsuakunillu – kiisalu taakku atortunik atortunillu taakkununga tunngassuteqartunik – qimatanillu aammalu atortunik allanik piffissap naammaginartup iluani piiannissamut piumasaqarsinnaagaluartut, pissutsinik naleqqutinngitsunik taamaattunik pisoqartarpoq. Peqqussuteqarneq naammassineqanngippat, umiarsualivinni oqartussaasut namminneerlutik imminnut ikiorniarlutik piiasinnaapput.

Najoqqutarisaq: Grontmij/Carl Bro (2009).

Assartuussineq pillugu Isumalioqatigiissitap inassutigissavaa, umiarsuarnut angallatinullu tamanut umiarsualivimmiinnermut akitsuummik atuutsitsisoqalissasoq, taassuma atuutilerneqatigut aamma umiarsuit angallatillu piginnittunit taamaatinneqarsimasut, kisiannili umiarsualivinnut oqartussaasunit avataaniittunit piginnittuinik ajornanngitsumik paasiniffiusinnaanngitsut ilaatinneqalissammata. Umiarsualivimmiinnermut akitsuutip marlunnik immikkoortortaqaarnissaa eqqarsaatigineqartariaqarpoq: ilaatigut akitsuutit ingerlaavartut aammalu ilaatigut akitsuutit aalajangersimasut. Akitsuutit ingerlaavartut umiarsuit/angallatit atorunnaarsimasut umiarsualivimmit pineqartumit erngerlutik peerneqartarnissaannut iluaqutaassapput. Akitsuutit aalajangersimasut umiarsuup/angallatip avatangiisinut ajoqutaanngitsumik atorunnaarsinneqarsinnaaneranut naammattunik aningaasassaqaarnissamut iluaqutaassapput, taamatut atorunnaarsitsinerup imaluunniit umiarsuup/angallatip tunineqarnerata kingorna aningaasat sinneruttuusimasinnaasut aatsaat tunniunneqartassammata.

Atuisulli akiliutaat aqqutigalugit aningaasalersuinissaq ajornartorsiorfiunngitsoortussaannigilaq, tamannarpiarlu atuisut akiliutaannut ataatsimoortunut Mittarfeqarfinnik aningaasalersuinnermut atorneqartunut atatillugu takussutissiorneqarsinnaavoq. Ajornartorsiuutinut taakkununga tunngaviusumik mittarfeqarnermi niuerfiup ingerlasinnaannginnera attuumassuteqarpoq, nunami Kalaallit Nunaattut ittumi innuttaasut ikinnerat siammasissorujussuunerallu pissutigalugu illoqarfimmi nunaqarfimmiluunniit ataatsimi mittarfik ataasiinnaq ingerlanneqarsinnaammat. Tassalu tamanna pissusissamisoortumik kisermaassiviuvuq, Mittarfeqarfinnut ingerlatsinissamut akuersisummit matussuserneqartartoq. Tamatuma saniatigut nunap iluani mittarfinni 13-iusuni ilaasutigut tunngavissat assigiinngitsorujussuummata, mittarfimmiit mittarfimmut niuerneramik tunngaveqarnissamut periarfissat mittarfimmiit mittarfimmut assigiinngitsorujussuupput, aammalu mittarfiup ilaanni atugaanngivissinnaallutik.²⁴⁵

Mittarfeqarfiit atorneqarnerannut atuisut akiliutaannut maleruagassat mittarfinnut tamanut assigiimmata, tamannalu aamma piffissap aningaasat nalingisa qaffasiffiinnut appasiffiinnullu

²⁴⁵ Akit Mittarfeqarfinnit atorneqartut atorlugit ingerlatsinnermut aningaasartuutinut, nunap iluani mittarfinni annerni arfinilinni, Mittarfeqarfinnut ilaasut katillugit sisamararterutaannik pingasunik isumaginniffiusuni ingerlatsinnermut atortunik aningaasaleeqqinnerit ilanngullugit, naammattunik isertitaqartoqarsinnaavoq. Taakku saniatigut mittarfinni tallimani ingerlatsinnermut aningaasartuutit, ingerlatsinnermut atortunut aningaasaleeqqinnissat ilanngunnagit, matussuserneqarnissaannut naammattunik isertitaqartoqarsinnaavoq.

atuuttuummat, tamatumalu saniatigut Kalaallit Nunaanni timmisartumik assartuussinissamut sullissisut imaluunniit timmisartuutiqatigiiffiit qilersorsimaneqanngimmata, tamatuma inernerisaanik mittarfiit annerit, pingaartumillu Nuup mittarfia, piffissami angalanerpaaffiusumi sullissinissamut unammillerneq ima annertutigilersinnaavoq, Air Greenlandip Kalaallit Nunaanni ornigassat iluanaarnannginnerusut imaluunniit allaat annaasaqarfusut, pingaartumik piffissap angalanerpaaffiusup avataani, sullinneqarneranni taperseeqatigiissitsisarnermut ataatsimoortumik isiginnissinnaanissaa ajornalersussaalluni. Taamaattumik nunap iluani mittarfinni atuisunut akitsuutit assigiissinneqarnerini, nunap iluani mittarfinnut annernut atatillugu unammilleqatigiinneq annertunerlerpat, tamatuma kingunerisaanik kiffartuunneqarnissamik isumaqatigiissutit ullumikkornit amerlanerusut atuutsinneqalernissaat pisariaqalertussaavoq. Naatsumik oqaatigalugu: atuisut akiliuteqartarnerinut maleruagassat ilusiligaanerisa kingunerisaanik pisortanit tapiissutissat amerlanerulersinnaapput, tamatumalu kingunerisaanik akileraarutigut artukkiineq annerulersinnaalluni.

Akinut Akiliisarnermullu Malittarisassani akit 1. maj 2010-mi mittarfinnut tamanut qaffanneqarmata, tamatuma peqatigisaanik ilaasunut akitsuutit piffissamut angallaviunerpaasumut aamma piffissamut angallaviunnginnerpaasumik assigiinngitsuunissaat atulersinneqarpoq, piffissami angallaviunerpaasumi qaffasinnerullutik. Taamatut assigiinngisitsineq aamma ilaatigut Islandimiit Kalaallit Nunaannut timmisartut angallaviinik qilersorsimaneqarani pilersitsisinnaalernissamut, aammalu mittarfinni tamani Mittarfeqarfinnut atuisut akiliutaanni akit assigiit atorqeersinnaalernerinut periarfisseeqataavoq. Assersuutigalugu soorlu piffissami angalanerpaaffiusumi Nuup sullinneqarnerani unammilleqatigiinneq sukannersorujussuanngorpat, tamanna Air Greenland pingaartumik Nuup Kangerlussuullu akornanni angallavimmiit angallavinnut allanut aningaasanik nuussinissamut periarfissaqarunnaassaaq. Tamanna piviusunngussappat, nunap iluani angallaviit ilaat ingerlaannassappata, mittarfinni imminut akilersinnaassuseq qulakkeerlugu ilaasukiffiuaallartuni kiffartuunneqarnissamik isumaqatigiissutinik aamma/imaluunniit akinik appasinnerusunik Mittarfeqarfiit atuutsitsilertariaqarput.

Taperseeqatigiissitsisarnermi iluaqutissat akornutissallu

Taperseeqatigiissitsisarneq assigiinngitsuniit isigineqarsinnaavoq, tamatumani pitsaassutisimik misissuisoqarnerisut imaluunniit iluaqutaassutisimik misissuisoqarnerisut apeqqutaalluni. Mittarfinni tamani akit tamarmik assigiinneri akornutaasoq tassaavoq, sumiiffinni niuernerimik tunngavissaqarluartuni sumunnarfissani niuernikkut pilerinaateqannginnerusunut assartuussinermut atatitsiinnaanarluni assartuussinermut aningaasartuutinik qaffasitsitsisarneq. Sumunnarfinnut/sumunnarfinniit niuernikkut pilerinaateqannginnerusunut tapiisarnissap kissaatigineqarnerani akileraarnissap pinngitsoornissaa iluaqutaasinnaavoq. Akileraarnissap pinngitsoorneqassappat, ataatsimut akilersueriaatsip iluani mittarfiliortoqannginnissaa pisariaqarpoq. Tamanna soorunami inissisimaffinni pilerinarnerusunut kissaatigineqarsinnaavoq.

Tamatumunnga atatillugu Assartuussineq pillugu Isumalioqatigiissitap erseqqissaatigerusuppaa, atuisut akiliuteqartarnerinut maleruagassat ilusilersornerini, akileraaruteqarnissap pinngitsoortinneqarnissaa kissaatigineqarpat, assartuussinermi aqutit politikikkut kissaatit atatiinnarniarlugit akileraarutinut tapiissuteqarnissamut pisariaqartitsiviulerlugit ilusilerneqannginnissaat pingaaruteqarpoq.²⁴⁶

²⁴⁶ Immikkoortoq 2.5-imi kiffartuunneqarnissamik isumaqatigiissutit, maannarpiaq timmisartuussisunut isumaqatigiissutigineqarsimasut takussutissioqarput.